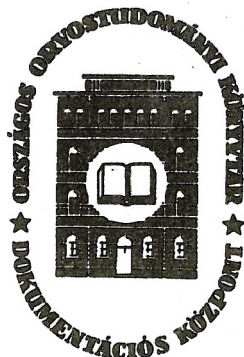

F 568/a

AZ ORVOSI KÖNYVTÁROS

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR
ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
BUDAPEST

1973

13. ÉVF.

I
SZÁM

sz: 6138

A Z

ORVOSI KÖNYVTÁROS

1973.

13.évf.

1.szám

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR ÉS
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT

B u d a p e s t

Szerkeszti a Szerkesztőbizottság

Felelős szerkesztő:

dr Székely Sándor

Szerkesztő:

Szepesiné dr Benda Mária

Szerkesztőség:

Országos Orvostudományi Könyvtár

és Dokumentációs Központ

Budapest, VIII. Szentkirályi u. 21.

Telefon: 343-736, 343-788

Jelen számunk munkatársai:

Dr CSAPÓ István, a Heves megyei Kórház igazgató főorvosa, SZEPESINÉ Dr BENDA Mária az OOKDK osztályvezetője, Dr HARASZTI Antal, a Heves megyei Kórház főorvosa, EBERGÉNYI Tiborné, a Heves megyei Kórház Orvosi Könyvtárának vezetője, KORSÓS Lászlóné, a Heves megyei Kórház Orvosi Könyvtárának munkatársa, BÄRNÉ POLLÁK Zsuzsanna, az OOKDK osztályvezetője, CSOBAI Miklósné, az OOKDK munkatársa, Dr BUGYI Balázs röntgen főorvos.

Felelős kiadó: dr Székely Sándor

Készült:

az ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR ÉS
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT Sokszorosító részlegében

Pld.: 300

Könyvtárosaink írják

- BÄRNE POLLÄK Zsuzsanna - CSOBAY Miklósné:
Témafigyelő szolgálat, 1971. 65
- BUGYI Balázs: Hozzászólás Bérczy Zoltán "A fordítóról és munkájáról című közleményéhez .89

Ismertetések

- Progress in drug research. - A gyógyszerkutatás haladása. Vol16. Basel-Stuttgart, 1972. Birkhasuer Verl. 472 p. Ísm. BÄRNE POLLÄK Zsuzsanna 96

Közlemények - Hírek

- Az OOKDK könyvtárosképző szaktanfolyamának hírei. G.E. 110

C O N T E N T S

	Page
Report on the activity of the Hungarian Medical Library and Center for Documentation during 1972	3
Extension training at the Hospital Library of Heves County	
István CSAPÓ: Opening address	30
Maria SZEPESI: Teaching, education and self-education and the climate of research work	31
Antal HARASZTI: Some problems of medical documentation	37
Éva EBERGÉNYI: The medical Library of the County Hospital and its network	50
Éva KORSÓS: The services of the medical Library of the County Hospital	59
T h e l i b r a r i a n s r e p o r t	
Zsuzsanna BAR-POLLAK - Ildikó CSOBAY: Selective abstracting service, 1971	65
Balázs BUGYI: Contribution to the paper "The translator and his work" by Zoltán Bérczy	89
B o o k - r e v i e w	
Progress in drug research. Vol.16. Basel- Stuttgart, 1972, Birkhauser Verl. 472 p. Rev.by Zsuzsanna Bär-Pollák	96

News and Notes

Librarian training course of the Hungarian Medical Library and Center for Documentation	110
---	-----

С О Д Е Р Ж А Н И Е

Стр.

Отчет о деятельности ЦБНИИМ в 1972 г. . . .	3
Усовершенствование в Библиотеке Областной Больницы обл. Хевеш	
<u>Иштван ЧАПО</u> : Вступительное слово.	30
<u>Мария СЕПЕШИ</u> : Об обучении, подготовке кад- ров, самообразовании, атмосфере научно- исследовательской работы.	31
<u>Антал ХАРАСТИ</u> : Некоторые вопросы медицин- ской документации.	37
<u>Эва ЭБЕРГЕНЬИ</u> : Медицинская библиотека Об- ластной Больницы и ее библиотечная сеть	50
<u>Эва КОРШОШ</u> : Обслуживания медицинской биб- лиотеки Областной Больницы.	59
Б и б л и о т е к и с о о б щ а ю т	
<u>Жужанна БАР ПОЛЛАК - Ильдико ЧОБАИ</u> : Служба наблюдения тем в 1971 году.	65
<u>Балаж БУДЬИ</u> : Выступление к статье Зольтана БЕРЦИ: "О переводчике и его работе". . .	89

Progress in drug research. Vol.16. Basel-Stuttgart, 1972. Birkhauser Verl. 472 p.

/Прогресс исследований лекарственных препаратов/. Реф. Жужанна БАР ПОЛЛАК. . 96

С о о б щ е н и я - И з в е с т и я

Известия о спец.курсах ЦБНИИМ для подготовки библиотекарей. 110

I. Általános jellemzés

1972-ben lényegében az előző évivel azonos költségvetési keretek között gazdálkodtunk, az Intézet létszáma is változatlanul 31 teljes foglalkoztatottságú dolgozó volt, a részfoglalkozásúak létszáma 3.4 főt tett ki ezenkívül. A bevételi tervünket 100 000 Ft-tal terveztük az előző évinél magasabbra.

Ami a tervünkben meghatározott súlyponti feladatokat illeti:

- az UNESCO "Nemzetközi Könyvév" hazai programjába való bekapcsolódásunk gyakorlatilag az IFLA és a FID budapesti kongresszusainak előkészítésében és a kongresszusokon való részvételben nyilvánult meg. Az Intézet több dolgozója jelentős mértékben vett részt az előkészítésben, részt vettek a kongresszusok munkájában is.

- Eredményesen fejlesztettük szolgáltatásainkat és fokoztuk az ezzel kapcsolatos propaganda munkát. Ez megmutatkozott szolgáltatásaink igénybevételének 10-15%-os fokozódásában és ezzel kapcsolatban bevételi tervünk túlteljesítésében. A felhasználók informatikai alapképzése tekintetében az OTKI-val közösen egy hat napos tanfolyamot rendeztünk orvosok számára, amelyen a létszám ugyan nem volt nagy, de a tanfolyam tartalmilag sokat nyújtott, jól sikerült. Több előadást tartottunk az OTKI egészségügyi szervezők számára szervezett továbbképző tanfolyamain. Nem történt előrehaladás azonban az egyetemi hallgatók informatikai alapképzése terén annak ellenére, hogy az erre a célra kiadott tansegédlet elkészült. A korszerű könyvtári módszerek elterjesztése érdekében több továbbképző előadást tartottunk.

- A szakirodalommal való ellátottság és a szakkönyvek koordinált beszerzésének elősegítésére a gyűjtőkörökben együttműködő könyvtárakhoz és a nagyobb könyvtárakhoz eljuttattuk az 1970-71-ben külföldön megjelent belgyógyászati, sebészeti, gyermekgyógyászati, onkológiai, ortopédiai, reumatológiai, pulmonológiai, ideg- és elmegyógyászati, közegészségügyi és a fertőző betegségekről szóló könyvek ajánló bibliográfiáit egy-egy kiadvány formájában.

II. Az egyes munkaterületeken végzett tevékenység.

1. Vezetés, igazgatás

Az Országos Orvostudományi Könyvtárügyi Tanácsot csak egyszer hívtuk össze az év folyamán. A Tanács megtárgyalta az OOKDK jelentését az előző évi munkáról, a folyó év munkatervét, valamint egyes szolgáltatásainkkal kapcsolatos véleménykutatásra szolgáló kérdőívek tervezetét.

Az OOKDK vezetősége az év folyamán rendszeresen tartotta üléseit, amelyeken megtárgyalta az Intézet tevékenységével, a folyó munkával kapcsolatos tennivalókat.

A külföldi kapcsolatok ápolása, a nemzetközi könyvtárügyi szervezetek munkájában való részvételt illetően: az Intézet igazgatója folyamatosan részt vett az IFLA és a FID munkájában. E két nemzetközi szervezet augusztus-szeptemberben Budapesten tartotta szokásos évi ill. kétévenként megrendezett kongresszusát. Az Intézet részéről Szepesi Zoltánné Benda Mária osztályvezető mintegy fél évig a két kongresszust előkészítő szervező iroda munkatársaaként működött. Szepesi Zoltánné Benda Mária és Bär Vilmosné Pollák Zeuzeanna osztályvezetők egy előadást is készítettek a FID kongresszusra. A kongresszusok alkalmával számos külföldi könyvtáros látogatta meg az Intézetet, közöttük dr. Feliks Widy-Wirski, a varsói orvostudományi könyvtár és dokumentációs központ igazgatója. Ugyancsak az IFLA kongresszus idején meglátogatta az Intézetet egy 32 tagú szakkönyvtáros csoport. A szocialista országok orvosi dokumentációs intézetvezetőinek évi tanácskozása Varsóban volt június 25-28. között. A tanácskozáson az Intézet igazgatóján kívül két osztályvezető /Szepesi Zoltánné Benda Mária, Bär Vilmosné Pollák Zeuzeanna/ vett részt. Az igazgató a NSZK Szakkönyvtáros Egyesületének meghívására részt vett a Mannheimben, május 23-27. között rendezett szakkönyvtáros konferencián. Említést érdemel az, hogy májusban felkereste az Intézetet a Párisban működő orvosi tájékoztató központ két vezető munkatársa, akikkel megállapodtunk abban, hogy díjtalanul néhány témára vonatkozóan megküldik számunkra az ott működő MEDLARS alközpontban készült témabibliográfiát. Két témára kértünk MEDLARS anyagot, amelyeket meg is kaptunk.

Szeptember 4-én Szabó Zoltán egészségügyi miniszter elnöklésével főosztályvezetői értekezlet tárgyalta meg az OOKDK eddigi tevé-

kenységét és jelenlegi problémáit. Az értekezlet elismeréssel illette az eddigi munkát, egyetértett a tevékenység irányvonalával. A további fejlesztés tekintetében azonban jelentős beruházásra nem lehet számítani a folyó és a következő ötéves terv időszakában. Arra kell törekedni, hogy a jelenlegi adottságok között, további észszerűsítéssel és gépesítéssel érjünk el fejlődést.

Oktató és tudományos filmarchivumunk állománya az év folyamán új filmmel nem gyarapodott. A 95 fős filmből 98 db filmet kölcsönöztünk /az előző évben 120-at/ díjtalanul.

Az igazgató folyamatosan szerkesztette az Orvosi Hetilapban megjelenő Horust, amelyből az év folyamán 26 szám jelent meg.

2. A hálózati és módszertani munka

A könyvtárakról

Az osztály instruktora 84 ízben végeztek könyvtárlátogatást /40-szer alközpontot, 6-szor országos intézményt, 38-szor tagkönyvtárat látogattak meg/. Ez jóval kevesebb az előző évinél /137 látogatás/, de körülbelül megegyezik a két évvel ezelőttivel /88 látogatás/. Ezt az ingadozást az magyarázza, hogy 1971-ben indítottuk meg a könyvtárak közötti versenyt, ami tavaly sokkal több látogatást kívánt meg.

A könyvtárak nagy része az eddigi színvonalon egyenletesen végzi a munkáját. A gyűjtőkori munkában nincs változás vagy érdemleges fejlődés. A koordinált könyvbeszerezés elősegítésére adtuk ki az I. fejezetben már említett ajánló könyvjegyzékeket, a belgyógyászati és a sebészeti jegyzéket előző ízben készítettük el. /E két jegyzéket a könyvtári osztály dolgozója, a többi 8-at a hálózati-módszertani osztály dolgozója állították össze./

Említésre érdemes események: a DOTE Kenézy Könyvtára az év végén néhány helyiséggel bővült. A korszerűen berendezett helyiségek csökkentik a zsúfoltságot és javítják a munkafeltételeket, arról azonban, hogy ezzel a könyvtár egy egyetemi könyvtárnak megfelelő helyzetbe került volna, nincsen szó. A könyvtár két kiadványt indított meg: a "Könyvhíradót", amely a könyvtár gyarapodási jegyzéke és a "Könyvtári és Tudományos Tájékoztató"-t, amelynek célja az, hogy a könyvtár kapcsolatait szorosabbra fűzze a tanszéki-intézeti könyvtárakkal valamint az orvosokkal.

A Korányi Pulmonológiai Intézet könyvtára kapcsolatokat épített ki tájékoztató munkájának fejlesztésére az EVSz-szel és a kölni NSZK orvosi dokumentációs központtal. A zalaegerszegi kórház könyvtárában a referáló ülések anyagát lyukkártyára dolgozzák fel. A budapesti kórházi hálózatban befejezték a gyermekgyógyászati könyvek és folyóiratok feldolgozását és megkezdtek e munkát a tbc irodalmára vonatkozóan. Jól sikerült az egri kórház könyvtárának szervezésében megtartott továbbképző nap. A nyíregyházi kórház könyvtárának vezetője jó szervező munkát végzett a hálózatában. Fejlődött a gyöngyösi kórház könyvtárának munkája és így benevezhetett a könyvtárak között folyó versenybe.

Negatívumok: a tatabányai kórház könyvtárának a helyzete tovább romlott, nem sikerült a helyiség problémát megoldani, az új épület a könyvtárhelyiséggel nem készült el. A soproni Állami Szemnatórium könyvtárának munkája stagnál, ámbar a körülmények kedvezőek és függetlenített könyvtáros is van itt. A szombathelyi megyei kórház könyvtárában sem folyik az adottságoknak /a hálózat egyik legszebb könyvtára, két szakképzett könyvtárossal/ megfelelő színvonalú és volumenű munka.

Képzés, továbbképzés:

Folytattuk másodéves levelező hallgatóink képzését, lebonyolítottuk vizsgáikat. A szeptemberben indított új tanfolyamunkra 35 hallgatót vettünk fel, akiket 50 jelentkező közül válogattunk ki. Lebonyolítottuk 23 végzős hallgató államvizsgáit.

Fél éves kiegészítő tanfolyamot rendeztünk olyan könyvtárosok számára, akik vagy egyetemet végeztek, vagy nem a mi szaktanfolyamainkat hallgatták. A tanfolyam tárgya elsősorban orvosi terminológia és szakirodalmi tájékoztatás volt. A továbbképzésen 16 könyvtáros vett részt, a tanfolyam igen jól sikerült.

Novemberben az OTKI-val együttműködve rendeztük meg a már említett egy hetes tanfolyamot orvosok számára. Eredeti tervünk szerint a társadalmi munkában könyvtárat kezelő orvosoknak szándékoztunk könyvtári és dokumentációs alapképzést adni, minthogy azonban a 16 jelentkező többsége nem ebből a körből adódott, a tematikát átdolgoztuk és inkább tájékoztató jellegű előadásokat tartottunk azok könyvtárlátogatással és bemutatással. A résztvevők igen eredményesnek ítélték meg a tanfolyamot.

Négy továbbképző előadást tartottunk: a MTA könyvtárának és sokszorosító-másoló berendezéseinek meglátogatása kapcsán a korszerű reprográfiáról; a számítógépek alkalmazásáról az orvostudományban valamint a már említett egri továbbképző nap vegyes tematikával. Ezen kívül a MTA-ban lebonyolított programot megismételtük azok számára, akik az első alkalommal nem tudtak részt venni.

Az OOKDK munkatársai számára öt ízben tartottunk referáló ülést.

Kiadványok

Elkészítettük Az Orvosi Könyvtáros c.folyóirat 1972. évfolyamának négy számát. Két módszertani utmutató készült: acronymák és betűjelek a magyar orvosi nyelvben és osztálykönyvtárak kialakítása a kórházakban. Két továbbképző füzet készült: praes- és perinatalis diagnosztika és haematologia /mindkettő az orvosi terminológia újabb kifejezéseiről/.

Nyilvántartások, katalógusok

Nyilvántartásba vettük a hálózatban 1972-ben megrendelt folyóiratokat, összesen 9326 folyóiratot /1430 féleség/. A könyv KC-be 3737 monográfiát jelentettek be /ebben nincs benne a POTE és néhány más intézmény adata, amelyek az év végéig nem érkeztek meg; becslésünk szerint az további 700-800 monográfiát jelent/. Folyamatosan vezettük a könyvtárakról felfektetett törzslapokat.

A könyv- és folyóirat KC-t információ céljából 348 alkalommal vették igénybe, 139 alkalommal könyvek, 209 alkalommal folyóiratok iránt érdeklődtek. A nemleges válaszok száma 140 volt.

Elkészítettük az OSZK gyarapodásjegyzéke alapján a hálózatunkban található külföldi orvosi könyvek lelőhelyjegyzékét az 1971-ben beszerzett könyvekről. Elkészítettük a külföldi orvosi könyvek kiadójának címjegyzékét, amelyet hálózatunk könyvtárainak küldünk meg 1973 elején.

Egyebek

Propagandamunkánk keretében a hálózati könyvtárak részére 2000, a budapesti orvosoknak pedig 1200 propaganda füzetet küldtünk meg. Az 1972 évi előfizetési felhívásból 1500 db-ot küldtünk a hálózati könyvtáraknak és az előfizetőinknek.

Az év közepén beszerzett lyukszalagos írógépet üzembe állítottuk, kidolgoztuk munkatervét és megkezdjük vele a Magyar Orvosi

Bibliográfia lyukezalagos előállításával kapcsolatos kísérleteket, amely azonban - tervünktől eltérően - nem fejeződött még be.

3. A könyvtári osztály munkája

A könyvtár könyv- és folyóirat állománya az év folyamán a következőképpen alakult: a könyvállomány 474 művel gyarapodott, ebből 54-db-ot /főleg nyugati könyvet/ vásároltunk, a többihez ajándék, csere, ill. kötelezpéldányként jutottunk hozzá. A vásárlás 41 000 Ft értékben történt, az összes értékgyarapodás 67 194 Ft. Leltárban van az év végén 10 106 könyv /előző évi: 9 632/ 966 606 Ft értékben /előző év: 900 003 Ft/. A folyóiratállomány gyarapodása /a beleltározott folyóiratokra vonatkozóan/ 527 kötet, a leltári állomány az év végén 7 232 kötet /előző év: 6 705 kötet/. A leltári helyzet nem tökrözi teljesen az állományt, mert csak a teljes évfolyamokat leltározzuk, sok folyóirat még hiányos volt az év végén. Az állományban 878 féle folyóirat van, ebből 662 kurrens. A kurrens folyóiratok közül 334 vétel, 109 ajándék, 214 csere útján kerül a könyvtárba és van 5 saját folyóiratunk is. A leltározott folyóirat állomány értéke az év végén 2 235 000 Ft. /előző év: 1 893 000 Ft/. 1972-ben 309 féle tőkés, 134 féle népi demokratikus, 81 féle orosz és 138 féle magyar folyóirat járt a könyvtárba. A tőkés folyóiratok közül csak 132-re fizetünk elő, 177 félért cserébe ill. ajándékképpen kapunk. A népi dem.folyóiratok közül 38-ra fizetünk elő, 96-ot cserébe vagy ajándékként kapunk. Az év folyamán elkészítettük az 1973. évre szóló folyóirat megrendelést, amelynek értéke az áremelkedések miatt kb 370 000 Ft lesz. A megrendelt tőkés folyóiratok közül 1972-ben a Kultura Külker.Vállalat 6 félért nem szállított, ami jelentős erkölcsi veszteség is, mert olyan folyóiratok vannak közöttük mint a JAMA - az egyik legkeresettebb hetilap.

A tervünkben szereplő 500 kötet helyett csak 346 kötetet költöttünk be, mert a költetések ára is jelentősen emelkedett. Költetésre 25 600 Ft-ot fordítottunk.

A könyvkatalógusainkat és a folyóirat kardexet folyamatosan vezettük.

Az olvasószolgálat adatai a következők:

	1971	1972
Helyben olvasók száma	1750	1838
Kölcsönzők száma	1900	657
Kölcsönzések száma	3214	1857
Kölcsönzött könyvek száma	1146	876
Kölcsönzött folyóiratok száma	2002	2183
Helyben olvasott művek száma	3273	3580
Könyvtárközi kölcsönzés	468	466

A folyóiratot kölcsönzők száma jelentősen csökkent, mert bevezettük a folyóirat cikkek gyorsforgóparkban való szolgáltatását. A referáló szolgálat /Témafigyelő Szolgálat/ munkatársai viszont a tavalyinál több folyóiratot kölcsönöztek. Ez az oka annak, hogy a kölcsönzők számának csökkenése ellenére a kölcsönzött folyóiratok száma az előző évihez képest emelkedett.

A szóbeli tájékoztatást /referenzs tevékenység/ a könyvtári osztály munkatársai a dokumentációs osztály munkatársaival közösen végzik, az együttes adatokat a dokumentációs osztálynál adjuk meg.

A nemzetközi cseretevékenységünk alapja a Hungarian Medical Bibliography, az előfizetett magyar folyóiratok és a Medimpextől erre a célra kapott 55 db Therapia Hungarica. Cserепartnerünk száma 241 volt /előző évi: 215/, ebből tőkés 197, szocialista 44. Az év folyamán 34 új cserekapcsolatot létesítettünk /ebből 23 tőkés/, ezzel szemben inaktívá vált 8 partner. A cserekapcsolatokban évente 4-5% lemorzsolódással lehet számolni. Az okok: a csere folyóirat megszűnése, a partner nem találja kielégítőnek a kapott anyagot; ha rendszertelenül és hiányosan kapjuk a csere anyagot, akkor mi szüntetjük meg a kapcsolatot. Raktározási nehézségeink miatt nem is törekszünk a cserepartnernek számának növelésére, csak abban az esetben létesítünk kapcsolatot, ha értékes könyveket, folyóiratokat nyerünk vele. Természetesen a HMB-t a magyar orvostudomány propagandájának is tekintjük, ezért ezt a kiadványunkat bármi ellenében, sőt ajándékba is szívesen küldjük. Az Orvosi Könyvtárossáért 5 könyvtári ill. dokumentációs folyóiratot kapunk.

Néhány adat a nemzetközi cseretevékenységünkről: 26 partner küld könyveket és disszertációkat /kaptunk 28 tőkés és 25 szoc. könyvet és 120 disszertációt angol és német nyelven/. A cserebe

kapott folyóiratok száma 226, ebből 199 a tőkés /csak 177 kerül belőlük állományba, a többi a hálózatnak továbbítjuk vagy értéktelenné minősítjük/. A cserébe kapott folyóiratok értéke 94 240 Ft, ezzel szemben küldtünk 176 db HMB-t 44 000 Ft értékben és előfizettünk 56 féle magyar folyóiraatra 8 000 Ft értékben /összesen 52 000 Ft/. A szocialista országok közötti egyezmények értelmében több száz kötet könyv érkezett, amelyeket - raktárhiány miatt - a hálózatban igyekeztünk elhelyezni fölépéldányként.

A fotószolgálat adatai:

	1971	1972
mikrofilm /kocka/	11.113	9.441
fotokópia	1.877	247
gyorémásolat	15.030	29.991
megrendelések száma	725	1.140
forgalmazott érték	81.284 Ft	130.078 Ft

Fotokópiát csak belső használatra készítettünk olyan esetben, amikor fényképre volt szükség, ezt a munkát - reprográfiai szempontból - teljesen átvette a gyorémásológép. A Savin másológép kihasználtsága egy év alatt a kétszeresére növekedett.

Folyóirat tartalomjegyzék sokszorosítás. 36 megrendelő számára /26 intézeti és 10 egyéni/ 42 féle folyóiratból készítettünk rendszeresen tartalomjegyzék másolatát /előző évben: 39 megrendelő, 45 féle folyóirat/, a másolatokat 5 naponként póstáztuk. Ez hozzávetőleg további 4000 db gyorémásolatot jelentett, ezt nem számítottuk a fotószolgálat adatainál. Ezt a nagyon korszerű tájékoztató módszerrel 1971-ben hirdettük meg és az érdeklődés valamelyest csökkent iránta. De nem is propagáljuk, mert felfutása kapacitás-problémákat jelentene.

Fölépéldány jegyzékek: a hálózatból 14 jegyzék érkezett, amelyekből 10-et sokszorosítottunk és küldtünk ezét az év végéig a hálózatba, ezenkívül saját fölé állományunkból 2 folyóirat és egy terjedelmes /48 oldal/ könyv jegyzékét készítettünk és küldtünk ezét. A jegyzékek lefutása után a szokásos selejtezési engedélyeket megkértük. A saját jegyzékeink alapján történő elosztás csak 1973 elején történik majd meg.

Egyéb munkák: folyamatosan végeztük az OSzK-ban a kötelesepéldány válogatást, az ebből eredő fölé példányokat szétosztottuk a hálózatban /840 magyar és 208 külföldi könyv/.

Megjelentettük a "Tájékoztató a külföldi orvosi könyvekről" c. ajánló bibliográfia 1972.évi három számát /összeállítás a kiadók prospektusaiból/.

Az OSZK felkérésére részt vettünk abban a felmérésben, amelyet az OSZK és a KMK a könyvtárközi kölcsönzés helyzetének elemzése céljából végzett. A felmérés 3 hónapig tartott.

A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése megbízásából feldolgoztuk az 1971-ben megjelent orvosi periodikákat abból a szempontból, hogy folyóiratonként és szakterületenként hány közlemény jelent meg.

Elkészítettük a moszkvai dokumentációs központ /VNIIMI/ számára a magyar orvosi folyóiratok adat-jegyzékét /cim, szerkesztő, kiadó, stb./ orosz nyelven.

4. A dokumentációs-információs tevékenység

Dokumentáció

Megszerkesztettük a Magyar Orvosi Bibliográfia hét számát /1972. évf. 1-6.szám és az 1971.évf. kumulatív név- és tárgymutató/, folyamatban van az 1972. évi kumulatív név- és tárgymutató valamint az 1965-69. évf. kumulatív tárgymutató szerkesztése, miután a kumulatív névmutató az év folyamán elkészült. A MOB 1972. évfolyamában 8304 tétel van, ebből 355 tétel állatorvostudományi.

Megszerkesztettük a Hungarian Medical Bibliography 1971.évf. két kötetét, 966 annotált tételt tartalmaz a MEDLARS tárgyszórendjében, szerzői névmutatóval.

Elkészült a Tuberkulózis és Tüdőgyógyászat Referáló Szemle 1972. 1-4.számának kézirata, a kiadvány számonként egy-egy szemlecikket és átlag 200 referátumot tartalmaz.

Elkészült a Gyógyszerészeti és Gyógyszerterápiás Dokumentációs Szemle 1971.évi 4. számának és 1972.évi 1-3.számának a kézirata. Ez a kiadvány mintegy 8100 bibliográfiai adatot tartalmaz.

A fordítók és a referálók számára valamint az Intézetben belüli feldolgozó munka megkönnyítésére válogatást készítettünk a német nyelvű orvosi szakirodalomban használatos rövidítésekről kétnyelvű feloldással.

A SOTE könyvtára által szerkesztett Világnézeti Referáló Szemle számára négy referátumot és egy könyvismerttetést adtunk.

Tájékoztató

A Gyórástájékoztató Szolgálat keretében 64 témát figyeltünk. Év közben kezdtük meg a KÜJÁL hálózatban működő egészségnevelési csoportok kérésére az "Egészségügyi felvilágosítás" téma figyelését. A 64 témából 6 anyagát, mivel tíznél kevesebb a megrendelők száma, nem katalógus kartonon és hetenként, hanem bibliográfiai jegyzékek formájában havonta küldjük meg. A szolgáltatást megrendelők száma 393 /előző évi: 352/, ebből egyéni 229, intézmény 164 és külföldi 20. A budapesti előfizetők száma 161, a vidékieké 212. Feltűnően kevés a körzeti orvosok megrendelése. Összesen 1326 megrendelésnek tettünk eleget /előző év: 1266/, a legnagyobb az érdeklődés az "Új laboratóriumi diagnosztikai eljárások" c. téma iránt /74/, a legkevesebb a "Nem szemészeti betegségek szemtünetei" iránt /6/. Az egy-egy témára átlagosan előfizetők száma a tavalyival azonos: 20,7, egy-egy megrendelő átlag 3,3 témát rendelt meg. Egy-egy témából átlag az év folyamán 253 adatot adtunk /heti 5 adat/. A téma-bibliográfia formájában figyelt 8 témához összesen 315 adatot adtunk. A szolgáltatás keretében összesen 16 508 adatot adtunk, hetenként átlag 311,4 adat. A véleménykutatásból nyert kíváncsiságnak megfelelően a népi demokratikus folyóiratok anyagát mélyebben tártuk fel az eddiginél.

A Témafigyelő Szolgálat keretében 24 témát figyeltünk. A megrendelők száma 608 volt /előző évi: 513/, ebből intézmény 207, egyéni 401. Budapesti 220, vidéki 356 és külföldi 32. A megrendelések száma 1507 /előző év: 1311/. Száznál többen érdeklődtek az "Új gyógyszerek...", a "Shock, reanimatio" és a "Szívbetegségek" téma iránt, 70-90 közötti megrendelés érkezett további 4 témára. A többi téma megrendelése 33-70 között mozgott. Összesen 2905 referátumot küldtünk ki, ebből 55 még az előző év végén készült. Összesen 220 féle folyóiratból referáltunk. A véleménykutatás alapján a korábbinál nagyobb mértékben referáltunk francia folyóiratokat. Gyorsítottuk az átfutási időt is, az előző évi 4-6 hónappal szemben a folyóirat megjelenésétől a referátum póstára adásáig 2-4 hónap telt el.

A Irodalomkutatási tevékenységünk keretében 614 igénylőnek 599 bibliográfiát készítettünk, 120 esetben pedig a személyesen hozzánk fordulóknak az archivumunkból adtunk adatokat, ez az új megrendelést feleslegessé tette. 15 igényre nem találtunk adatokat a rendelkezésünkre álló forrásokban, ezek kivétel nélkül ritka kazuisztikai esetek voltak. Az elkészült bibliográfiák 40%-a "szabványos" biblio-

gráfia volt: 4 nyelv irodalmából 3 évre visszamenő adatok. Az igények elemzéséből kitűnt, hogy 18-20%-ban 5-25 évre visszatekintő irodalmi összeállítást kértek, különösen a hazai szakirodalomból. Ezeknek az utóbbi bibliográfiákról a tételezés 60-120 között volt, míg a szabványosaké 20-40 között mozgott. A bibliográfiák szakterületek szerinti megoszlása az előző évivel azonos: a legtöbb kérés sebészeti tárgykörből származott /140/, azt követte a belgyógyászat és a gyermekgyógyászat. Az előző évihez képest növekedett a pszichiai témák iránti érdeklődés /40 bibliográfia/, változatlanul számottevő az egészségügyi szervezés iránti érdeklődés /30 kérés/. A megrendelők 65%-a szakorvos, nagyrészüket kórházi főorvos és egyetemi tanárság. A paramedikális szakemberek közül változatlanul a pszichológusok érdeklődése a legnagyobb; gyógyszerészek 14 bibliográfiát kértek. Az igénylők 60%-a budapesti, 40%-a vidéki, a legnagyobb igénylő ezuttal is az OTKI /40 bibliográfia/, de a DOTE és a POTE munkatársai is felzárkóznak, 30-30, elsősorban monográfiához szükséges, hosszabb időre visszatekintő irodalomkutatókat kértek. A vidéki kórházak közül a debreceni, a ceglédi és a salgótarjáni kórház állnak az élen. A SOTE munkatársai 27 irodalomkutatót kértek. Az Egészségügyi Minisztérium számára két témából adtunk folyamatosan irodalomfeltárást. Az irodalomkutató szolgálat keretében feltárt adatok száma 18 000 volt.

Fordítószolgálatunk keretében 650 fordítás készült 7614 oldal terjedelemben. Ebből rendelt fordítás /bérfordítás/ 373 db 4167 oldal terjedelemben. A bérfordításokból idegen nyelvről magyarra fordítottunk 186 közleményt 2736 oldal terjedelemben, magyarról idegen nyelvre 54 közleményt 865 oldal terjedelemben, a többi rendelt fordítás az Eü.Min. részére készült, levelek, jegyzőkönyvek, jogszabályok, munkaterv, stb. Az általunk kijelölt és készített fordítások száma az előző évihez viszonyítva csökkent, mert a fordításokra rendelkezésre álló pénz nagyobb mértékben használtuk fel a megrendelők fordítási igényeinek kielégítésére. A "Gyógyszereink" c. lap szerkesztésében az év folyamán átszervezés történt, ez bizonyos fennakadást jelentett néhány hónapig a fordítások bibliográfiájának közzétételében, az év folyamán mindössze 256 fordítást hirdethettünk meg. Szakterület szerint megoszlásuk: 57 belgyógyászati, 31 sebészeti, 35 elme- és ideggyógyászati, 27 gyermekgyógyászati, 20 gyógyszer-tani, 14 élettani közlemény, a többi megoszlott a többi szakma között. A meghirdetett fordítások nyelv-

területi megoszlása: 42,9% angolból, 39% németből, 10,5% franciából, 5,8% oroszból és 3 fordítás olasz ill. lengyel nyelvről. Az év során 1868 db fordítást igényeltek a "Gyógyszereink"-ben megjelent jegyzékek alapján 22 652 oldal terjedelemben. Egy-egy fordítást átlag 6,5 példányban igényeltek.

A "Gyógyszereink"-ben történt publikálás alapján az év folyamán 590 db témabibliográfiai másolatot is igényeltek.

A fordítások szakmai színvonalát emelte az, hogy májustól kezdődően még az archivumban lévő fordításokat is csak lektorálás után küldtük el az igénylőknek.

Minthogy a "Gyógyszereink"-ben akadozott a fordításjegyzékek megjelentetése, ezer példányban fordításjegyzéket készítettünk, amelyet megküldtük ügyfeleinknek. Ebből azonban nem származott említésre méltó eredmény.

A szóbeli tájékoztatás a könyvtár és a dokumentációs osztály közös tevékenysége. Nyilvántartása nem hiánytalan, mert az 5 percnél kevesebb időt igénybe vevő tájékoztatást nem regisztráltuk. Telefonon mintegy 1200 esetben adtunk információt. Referenz lapot töltöttünk ki az 5 percnél több időt igénybevevő információk esetében: az év folyamán 187 esetben. A legnagyobb munkát az orvostanhallgatók adták /az igénybevevők 45%-a/, akik pályamunkák megírásához vették igénybe a segítségünket. De középiskolások is 30 esetben fordultak hozzánk ugyancsak pályamunkák tárgyában. Az egészségügyi szakiskolások pedig ebben az évben is a referenzet igénybevevők 25%-át tették ki. A referenz munka főképpen tehát a fiatalokat segítette.

Megvizsgáltuk, hogy a személyes tájékoztatás hogyan függ össze Intézetünk egyes szolgáltatásainak igénybevételével. Megállapítottuk, hogy 87 esetben igényeltek fordítás másolatokat az archivumból /674 fordítást bocsátottunk rendelkezésre/. Elsősorban a fiataloknak kölcsönöztük is /1-2 hétre/ a fordításokat ill. témabibliográfiákat díjtalanul. Ily módon 101 fordítást és 35 témabibliográfiát kölcsönöztek 22 esetben.

250 esetben közleményre vonatkozó tájékoztatást adtunk, ami a gyorsmások szolgáltatunk igénybevételét vonta maga után.

Összesen 1746 dokumentált referenz esetről számolhatunk be.

A Medicineskij Referativnui Zsurnal számára 600 adatot szolgáltatunk nagyrészt 20 sort meghaladó terjedelmű referátumok, kisebb részt egy mondatos annotációk formájában. A MRZs az év folyamán 468 adatot publikált.

5. Reprográfiai munka

A reprográfiai osztály az év folyamán 1 567 608 oldal sokszorosítást készített, ez a tervezetthez képest kb. 7 %-os lemaradást jelent. Elmaradt a MOB 1971 évi kumulatív név- és tárgymutatója, a MOB 1965-69.évf.kumulatív név- és tárgymutatója, a Gyógyezéreszeti és Gyógyezésterápia Ref.Szle.1972.évf.3.szama és a Tájékoztató a külföldön megjelent orvosi könyvekről 1972.évf.4.szama a kéziratok elmaradása vagy késői leadása miatt. A lemaradást más okok az, hogy egyes kiadványaink oldalterjedelme a tervezettnél kisebb lett, ez utóbbi ok önmagában kb 120 000 oldallal kevesebb sokszorosítást vont maga után.

Az osztály az év folyamán egy lyukezalagos írógépet kapott, amelynek kezelését az osztály egyik munkatársa megtanulta és bizonyos kísérleti munkákat végzett vele /másolás, címzés, stb./.

Mint ahogy kiadványaink kötését nem mi végezzük, ez még mindig jelentősen növeli a megjelentetés átfutási idejét. A kisebb terjedelmű sokszorosítványokat azonban az osztály munkatársai maguk fűzték /19 féleség/ és ez terven felüli munka volt. Lépéseket tettünk egy könnyen kezelhető /ragasztós/ kötőgép és a hozzá tartozó kiegészítő gépek beszerzésére.

Kiadványainkra folyamatosan megkérdeztük a Kiadói Főigazgatóság engedélyét, eleget tettünk a kötelempéldány szolgáltatásnak, gondoskodtunk a kiadványaink póstázásáról együtműködve a gazdasági hivatallal. Folyamatosan vezetjük a munkával kapcsolatos nyilvánosságokat.

A reprográfiai osztály részletezett teljesítményét a táblázat tartalmazza.

6. Gazdasági munka

Gazdasági részlegünk együtműködve az Eü.Szakiskolák Gazdasági Hivatalával lebonyolította a költségvetésben biztosított feladatokat. Az Egészségügyi Minisztérium szokásos évi revíziója során nem merültek fel lényeges hiányosságok.

Folytattuk az Intézet butorzetának felújítását. Az év folyamán egy lyukezalagos írógépet szerezünk be.

III. Az OOKDK munkatársainak képzése, oktató, tudományos és szakirodalmi tevékenysége

Az Intézet munkatársai közül esti egyetemre járt 3 fő, könyvtárosképző szaktanfolyamra 3 fő, dolgozók gimnáziumába 1 fő, intenzív nyelvtanfolyamon részt vett 1 fő, ideológiai képzésben részesült 15 fő, propagandistaként működött 2 fő.

A könyvtárosképző szaktanfolyamon előadóként működött: Ipolyi-Keller Tamásné, Janteits Gabriella, Kozák Irén, Kominka László, Pollák Zeuzeanna, Székely Sándor, Szepesi Zoltánné és Szilágyi Vilmosné.

Az előbbi publikációk jelentek meg:

Bárné dr Pollák Zeuzeanna: Az irodalomkutatás buktatói.
Orv.Kvtáros, 1972, 12, 2, 144-156.

Bárné dr Pollák Zeuzeanna: Újabb fogalmak az immunológiában.
Orv.Kvtáros, 1972, 12, 3, 254-269.

A gyógyezerkutatás haladása. 15. köt. Ism.: Pollák Zeuzeanna.
Orv.Kvtáros, 1972, 12, 2, 209-215.

Bárné dr Pollák Zeuzeanna: Az OOKDK 1971 évi irodalomkutató tevékenységéről /Az 1972. évi felmérés eredményei./
Orv.Kvtáros, 1972, 12, 4, 403-417.

Bárné dr Pollák Zeuzeanna: Orvosi szókincsünkben. 1. Prae- és perinatális diagnosztika. Bp. 1972. OOKDK 24 p.

Bárné dr Pollák Zeuzeanna: Orvosi szókincsünkben. 2. Haematologia. Bp. 1972. OOKDK. 30 p.

Bárné dr Pollák Zeuzeanna - Szepesiné dr Benda Mária: Rövidítések a német orvosi terminológia kurrens anyagából. Bp. 1972. OOKDK. 44 p.

Bárné dr Pollák Zeuzeanna - Szepesiné dr Benda Mária: A szakirodalmi kutatómunka és a szerzői tevékenység technikája. Tájékozódás az orvosi szakirodalomban. 1971. Bp. Medicina 135-162.p.

B. Pollák, Susanne - Szepesi, B. Maria: The dissemination of information abroad on medical accomplishments in Hungary. FID, 1972. Bp. Klny. 10.p.

Janteits Gabriella: Preco potrebuja lekár znalosti z dokumentácie? Metodicky Informátor, Bratislava, 1972, 7, 1-2, 16-22.

Külföldi könyvek kumulált gyarapodás jegyzéke. 1971. Orvostudomány. Összeáll. dr Janteits Gabriella. Bp. 1972, OOKDK. 162 p.

Kominka László-Szepesiné dr Benda Mária: Tansegédlet a könyvtárban 3. félévéhez. /Programozási oktatási kísérlet a lyukkártyás ismeretekről. Bp. 1972. OOKDK. 39 p.

Könczölné Gődény Eszter: Az OOKDK fordításmérolat szolgálatának 1969. évi mutatószámai. /Statistikai elemzés./
Orv.Kvtáros, 1972, 12, 3, 270-303.

- dr Székely Sándor; Paul Lafargue.
Orv.Hetil.1972,113,4,211-213.
- dr Székely Sándor; Az IFLA 37.konferenciája.
Tud.Műsz.Tájésk.1972,19,1,17-25.
- dr Székely Sándor; Bemutatják az IFLÁ-t.
Könyvtáros,1972,22,7,382-384.
- dr Székely Sándor A könyv nemzetközi éve.
Orv.Kvtáros,1972,12,2,130-235.
- dr Székely Sándor; A szakirodalmi dokumentáció a vezetés szolgálatában. /A szervezési-módszertani osztályok vezetőinek tanfolyama. I.köt./ Bp.1972,OTKI,102-107.p.
- dr Székely Sándor; Jahn Ferenc.
Élet és Tudomány,1972,44.sz.
- dr Székely Sándor; Ludwig Kugelmann.
Orv.Hetil.1972,113,46,2781-2784.
- dr Székely Sándor; Jean-Dominique Larrey.
Orv.Hetil.113,38,2300-2302.
- dr Székely Sándor; A magyar orvosi könyvtári hálózat. /Tájékoztató az orvosi szakirodalomban./ Bp. 1972,Medicina, 163-177.p.
- Szepesiné dr Benda Mária; Az orvosi könyvtárak munkája Csehszlovákiában.
Orv.Kvtáros,1972,12,1,4-17.
- Szepesiné dr Benda Mária; Fiatal orvosoknak és medikusoknak a szakirodalmi dokumentációról.
Borsodi Orvosi Szle,1970,3,6-13.
- Szepesiné dr Benda Mária; A tezauszuszkészítés jelentősége és módszerei.
Könyvtári Tájékoztató, Miskolc,1971,7,14-24.
- Szepesiné dr Benda Mária; A felelet-kiválasztás módszer és a könyvtárban oktatása.
Tud.és Műsz.Tájésk.,1972,19,8-9,593-603.
- Szepesiné dr Benda Mária; A könyvtáros személyisége és társadalmi szerepe.
Orv.Kvtáros,1972,12,2,185-197.
- Szepesiné dr Benda Mária; Gyűjtőköri együttműködés az orvostudományi szakirodalom beszerzésében.
Orv.Kvtáros,1972,12,3,320-336.
- Szilágyiné Csécs Mária; Az OOKDK Gyorstájékoztató Szolgálat 1971. /Az 1972. évi felmérés eredményei./
Orv.Kvtáros,1972,12,4,374-402.

Az OOKDK kutatási tervének keretében felsőbb szervek számára készült nem publikált elemzések és tanulmányok;

- dr Arató Lászlóné - Bárné dr Pollák Zeuzeanna; Az OOKDK fordítószolgálat 1971. Bp.1972.17 p.
- Bárné dr Pollák Zeuzeanna; Az OOKDK irodalomkutató szolgálatáról 1971-ben. Bp.1972.16 p.
- Bárné dr Pollák Zeuzeanna - Csobai Miklósné; Témafigyelő Szolgálat 1971. Bp.1972.16 p.

- dr Székely Sándor: Az OOKDK tevékenysége, helye és feladatai az országos információ rendszerben. Bp.1972. 17 p.
- Szepesiné dr Benda Mária: A könyvtárosképzés tükröződése a magyar szakirodalomban. Bp.1972.MM. 75 p.
- Szepesiné dr Benda Mária: Javaslát az 1956.V.Könyvtári törvény revíziójához. Tudományos és szakkönyvtárak, hálózati központok. Bp.1972.16 p.
- Szepesiné dr Benda Mária: Az orvosi ágazat információ rendszere. Bp.1972.17 p.
- Szilágyiné Csécs Mária: Az OOKDK Gyorstájékoztató Szolgálatának 1971. évi statisztikai adatai. Bp.1972.25 p.

1972. évi kiadvány és egyéb szolgáltatás reprodukciós teljesítése

Sorszám	Megnevezés	Évi megjelenés	Évi példány szám	Évi oldalazás	Tényleges lehozás A/4.	Forma
1.	HMB 1970	1	401	167	76.820	B/5
2.	HMB 1971-Vol.I.	1	370	147	54.390	"
3.	HMB 1971/6-8.	1	297	340	108.800	"
4.	HMB 1972/1-4	4	1121	888	266.400	"
5.	Gyógyezősorozat 1971/3-4, 1972/1-2.	2 2	533 560	428 531	132.380 154.500	A/4
6.	TBC. 1971/3-4, 1972/1-3.	2 3	451 723	301 474	75.250 115.800	B/5
7.	Orvosi Könyvtára 1972/1-4	4	1058	484	148.200	"
8.	Tájé.külf.orv.könyvekről 1972/1-3.	3	480	50	8.380	A/4
9.	Külf.könyvek kumulált gyarap. jegyzéke 1970 1971	1 1	117 105	176 168	26.400 20.160	"
10.	Rövid.német orv.tan.kurr.anyag	1	430	48	22.080	A/5
11.	OKDK.könyv.tanf.könyvtárban 3.félsz. tananyagilag	1	201	44	9.240	A/4
12.	Számítógépek alkalmazása	1	287	84	27.720	"
13.	OKDK 1973.kiadv.és szolgált.	1	2100	24	50.400	A/5
14.	OKDK angolnyelvű ismeretterj.	1	100	28	3.080	"
15.	Orv.Szókincsünk 1.Prac-és perinatalia	1	297	28	8.680	"
16.	Orv.Szókincsünk 2.Haematologia	1	305	30	9.300	"
17.	Külf.szakkönyv.1970-71.gyar.j. Rheumatologia Gyermekegyógyászat Orthopédia Onkologia Fertőző betegségek Közegészségügy Tbc.és tüdőgy. Ideg-elmegyógy. Sebészet Belgyógyászat	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	150 200 199 151 251 252 251 250 253 280	8 16 14 12 8 8 8 34 18 36	1.200 3.200 2.228 1.612 2.008 2.016 2.008 8.500 4.048 9.360	A/4
18.	Témafigyelő	12		785	73.780	"
19.	Gyoretájékoztató	50		1820	63.700	"
20.	Főlap-példány-jegyzék	8	200	109	21.800	"
21.	Csejegy-zékek			130	3.900	"
22.	Egyebek			211	21.100	"
23.	Sorítólapok		5540	21	19.280	"
			21.944	7586	1.567.608	

Az OOKDK munkájának mutatószámai 1972-ben

<u>Dokumentációs osztály</u>	tervszám	tényszám
1. Irodalomkutatói bibliográfiák száma	670	599
2. Irodalomkutatói bibliográfiák tétel száma	19.500	18.000
3. Irodalomkutatói bibliográfia másolatok	700	590
4. Fordítások darabszáma	700	650
5. Fordítások oldalszáma	7.000	7.614
6. Fordításmásolat szolgáltatás /db/	3.000	1.868
7. Referátumkészítés magyar irodalomból	1.500	1.566
8. Referátumkészítés külföldi irodalomból	3.400	3.705
9. Témafigyelésben figyelt témák száma	24	24
10. Témafigyelést megrendelők száma	500	608
11. Témafigyelés megrendelések száma	1.300	1.507
12. Témafigyelésben kiküldött referátumok sz.	3.100	2.905
13. Gyorstájékoztatóban figyelt témák száma	63	64
14. Gyorstájékoztatót megrendelők száma	300	393
15. Gyorstájékoztató megrendelések száma	1.000	1.326
16. Gyorstájékoztatóban adott adatok száma	15.500	16.508

Dokumentációs osztály - Könyvtári osztály

17. Szóbeli tájékoztatások száma	2.000	1.746
----------------------------------	-------	-------

Könyvtári osztály

18. Kölcsönzők száma	200	657
19. Kölcsönzött dokumentumok száma	3.600	3.525
20. Helyben olvasók száma	1.800	1.838
21. Helyben olvasott dokumentumok száma	3.300	3.580
22. Fotó és gyorrmásolat megrendelések száma	850	1.140
23. Elkészített mikrofilm kockák száma	11.000	9.441
24. Elkészített fotókóp. és gyorrmás. sz.	20.800	34.041

Reprográfiai osztály

25. Sokszorosított oldalszám	1.687.000	1.567.508
------------------------------	-----------	-----------

Osztályvezető

26. Kiadványok felesége	19	17
27. Kiadványok példányszáma	7.820	12.087
28. Kiadványok oldalszáma	6.990	4.610

Az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ

1973. évi munkaterv

1973-ban 15%-kal megemelt költségvetési kerettel, de azonos létszám keretek között gazdálkodunk, működünk. Szolgáltatásaink fejlődésének figyelembevételével azonban 100 000 Ft-tal több bevételt irányozunk elő.

Súlyponti feladataink a következők;

- az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók VI. Országos Konferenciájának megrendezése;
- szolgáltatásaink további mennyiségi fokozása;
- a korszerű módszerek elterjesztése a hálózatban;
- a szakirodalmi ellátás megfelelő szinten tartása a koordináló tevékenység napirenden tartásával;
- a könyvtárak között folyó verseny folyamatos szemmel tartása, segítése és elbírálása.

Az egyes munkaterületek célkitűzései és feladatai

1. Vezetés, igazgatás

- 1.1 Általában kéthetenként osztályvezetői értekezleteket tartunk, amelyen megtárgyaljuk az OOKDK és az egyes osztályok munkáját, problémáit. Félévenként intézeti munkaértekezletet tartunk, amelyen a munkaterv alapján értékeljük a végzett munkát és megbeszéljük a további tennivalókat.
- 1.2 Az Országos Orvostudományi Könyvtári Tanácsot az év folyamán szükség szerint összehívjuk az orvostudományi szakkönyvtárügy egyes problémáinak megtárgyalása céljából.
- 1.3 Az első félévben megrendezzük az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók VI. Országos Konferenciáját, amelynek főtémája: a hálózat tájékoztató tevékenysége; helyzet és perspektíva.
- 1.4 Részt veszünk a szakterületünkön folyó nemzetközi tevékenységben /kapcsolatok ápolása, tanulmányutak, tapasztalatcserék lehetővé tétele, részvétel tanácskozáson, stb./.
- 1.5 Filmtárunkból díjtalanul kölcsönözzük az oktatófilmeket.
- 1.6 Folyamatosan foglalkozunk a könyvtári hálózat káderproblémáival.
- 1.7 Szerkesztjük az Orvosi Hetilapban kéthetenként megjelenő Horus c. rovatot, amelyet egyuttal szolgáltatásaink propagálására is felhasználunk.

2. Hálózati és módszertani munka

2.1. Instruktor tevékenység

- a/ Az év folyamán kétszer meglátogatjuk az alközpontokat; különösen a versenyben résztvevő könyvtárak meglátogatására helyezzünk súlyt. Ezeket a könyvtárakat - ha szükséges - többször is meglátogatjuk akár alközpontok, akár tagkönyvtárak.
- b/ A verseny elbírálására társadalmi munkatársak bevonásával külön csoportot szervezünk, amely szeptembertől decemberig lebonyolítja az értékelést. /Előreláthatólag 39 külön kiállítás./
- c/ A gyűjtőköri együttműködés érdekében ajánló könyvjegyzékeket adunk ki a 8 koordináló könyvtár szakterületéről valamint a sebészet és a belgyógyászat irodalmából.

2.2 Képzés, továbbképzés

- a/ Lebonyolítjuk egy befejeződő szaktanfolyamunk hallgatóinak utolsó félévi vizsgáit és államvizsgáit.
- b/ Folytatjuk másodéves levelező tanfolyamunkon a hallgatók képzését, lebonyolítjuk a vizsgákat.
- c/ Szeptemberben - elegendő jelentkező esetén - új levelező tanfolyamot indítunk.
- d/ Megrendezzük a VI. országos értekezletet könyvtárosaink és orvostanácsadóink részvételével.
- e/ Megjelentetjük az Orvosi Könyvtáros f.évi négy számát.
- f/ Három továbbképző füzetet adunk ki
 1. Újabb aneszteziológiai fogalmak
 2. Újabb megismert kórképek, tünetcsoportok
 3. A sebészet aktuális kérdései.
- g/ Az intézet munkatársai számára és a munkatársak bevonásával az év folyamán 8 referáló értekezletet tartunk.
- h/ Részt veszünk a KMK és más szakmai szervek ülésein, értekezletein.
- i/ Az év folyamán 4 továbbképző értekezletet tartunk, ebből kettőt vidéken.

2.3 Nyilvántartások

- a/ Folyamatosan szerkesztjük külföldi könyv- és folyóirat katalógusunkat. A könyv KC bejelentések másodpéldányait összekozva átadjuk az OSzK gyarapodásjegyzéke számára.
- b/ Folyamatosan vezetjük törzslapjainkat és napra készen tartjuk lyukkártyás nyilvántartásunkat.

c/ A folyóiratok törzslapjaira rávezetjük az 1973. évi megrendeléseket.

Egyéb munkák

- a/ Felülbíráljuk a hálózati könyvtárak által beküldött statisztikai lapokat és összesítő jegyzékkel megküldjük a Műv.Min. statisztikai osztályának.
- b/ Folyamatosan propagáljuk kiadványainkat és szolgáltatásainkat.
- c/ Előkészítjük az 1974-ben végzendő országos igényfelmérésünket.

3. A könyvtár munkája

- 3.1 A könyvtár állományát az eddigi keretek között és szempontok szerint gyarapítjuk vétel, ajándék, nemzetközi csere és az OSZK kötelezpéldány szolgáltatása révén. Folyóirat választékunkat elsősorban nemzetközi cserekapcsolataink kiszélesítésével kívánjuk növelni. A nemzetközi cserét saját és vásárolt kiadványokkal bonyolítjuk le.
- 3.2 A feldolgozó munkát valamint a nyilvántartásokat a kialakult módszerek szerint folytatjuk.
- 3.3 Elkészítjük a nemzetközi csere-folyóiratok katalógusát /a folyóirat adatai, ára, küldött ellenérték, küldő partner/.
- 3.4 A dokumentációs osztállyal közösen ellátjuk a könyvtári referenz szolgáltatást. Körözzük az intézetben belül a folyóiratokat, biztosítjuk a Témafigyelő és a Gyorattájékoztató Szolgálat számára a szükséges folyóiratokat.
- 3.5 A könyvkölcsönzést az eddigi gyakorlat szerint végezzük. Folyóiratokat csak 2-3 napra adunk kölcsön, bekötött évfolyam anyagából gyorsmásolatot készítünk kölcsönzés helyett.
- 3.6 Folytatjuk tartalomjegyzék összezeresítő szolgáltatásunkat, a megrendelőknél folyamatosan küldjük a gyorsmásolatokat.
- 3.7 Folyamatosan végezzük az egyéb gyorsmásolat megrendelések elkészítését.
- 3.8 Az év folyamán 140 kötet folyóiratot köttetünk be. Kb 15 fm. polc felállításával csökkentjük rektározási gondjainkat.
- 3.9 A fotószolgálat előirányzott tervszámai:

Fotó és gyorsmásolat megrendelések száma:	1200
Elkészített mikrofilm kockák száma:	9000
Elkészített fotokópiák és gyorsmásolatok száma:	35000

- 3.10 A hálózathoz beérkező főléspéldány jegyzékeket sokszorosításra átépítjük és körözzük a hálózatban. Elintézzük a vissza-maradt anyag értékesítését és beszerezzük a selejtezési engedélyeket. Saját főléspéldányainkból egy folyóirat és egy könyv duplum jegyzéket készítünk és körözzük a hálózatban.
- 3.11 Folyamatosan végezzük az OSZK-ban a kötelempéldány válogatást és az ebből eredő főléspéldányokat elosztjuk a hálózatban.
- 3.12 Vezetjük az előírt statisztikákat és elkészítjük a jelentéseket.
- 3.13 Az év folyamán négyszer kiadjuk a "Tájékoztató a külföldi orvosi könyvekről" c. ajánló bibliográfiát.
- 3.14 Új könyvbeszerzéseinkről havonta összeállítást készítünk, amelyeket rendszeresen megküldünk szolgáltatásaink előfizetőinek.

4. A dokumentáció-információs tevékenység

4.1 Kiadványok

- a/ Folyamatosan megjelentetjük a Magyar Orvosi Bibliográfiát.
Az egyes számok kézirat leadásának határideje:
1973. 1.sz. - március 31.
2.sz. - május 31.
3.sz. - július 15.
4.sz. - szeptember 1.
5.sz. - október 15.
6.sz. - december 5.
1972. 7.sz. /kumulatív név- és tárgymutató/ - május 1.
- b/ Az év folyamán megjelentetjük a MOB 1965-1969. évf. kumulatív név és tárgymutatóját.
- c/ A Hungarian Medical Bibliography 1972. évi két kötetét megjelentetjük. Az első kötet kéziratának nyomdába adási határideje április 15, a második köteté július 15.
Hozzáfogunk az 1973. évf. szerkesztéséhez, az első kötet november 5-re készül el.
- d/ Két referáló ezemle évi 4 számát adjuk ki:
- a TBC Referáló Szemle 8. évfolyamát és a
- Gyógyszerészet és Gyógyezterápiás Dokumentációs Szemle 10. évfolyamát.
- e/ A Semmelweis Orvostudományi Egyetem könyvtára által kiadott "Világnézeti Referáló Szemle" számára 8-10 tömörítvényt készítünk.

4.2 Tájékoztató tevékenység

- a/ A Gyorstájékoztató Szolgálat témakörét 64 témával tovább folytatjuk.
- b/ A Témafigyelő Szolgálatot négy témával bővítjük elegendő megrendelő esetén.
- c/ Folytatjuk fordító tevékenységünket. Az általunk kijelölt fordítások száma 420 /5000 oldal terjedelemben/, a bérfordítások száma 280 /3000 oldal terjedelemben/. A "Gyógyszerünk" c. folyóiratban meghirdetett fordítások alapján 2500 fordítás másolatot készítünk /27.500 oldal terjedelemben/.
- d/ A Medicinészki Referativnűj Zsurnal részére referáljuk a hazai szakirodalom válogatott anyagát oroszul /550 referátum/.
- e/ Folytatjuk irodalomkutatási bibliográfiák készítését egyéni megrendelőknek /az év folyamán 700 irodalomkutatás/. Az irodalomkutatási bibliográfiákról másolatot szolgáltatunk /az év folyamán 600 db./.
- f/ A szóbeli tájékoztatást a könyvtárral együtt végezzük.
- g/ Bevezetjük egyéni igény esetén tömörítvények készítését is.

5. Reprográfiai munka

- 5.1 A mellékelt táblázat alapján végezzük intézeti kiadványaink előállítását /gépelés, sokszorosítás, köttetés/. Gondoskodunk a Kiadói Főigazgatóság engedélyének megszerzéséről valamint a kötelempéldányok leadásáról az OSZK számára.
- 5.2 Végezzük kiadványaink póstázását a megrendelők számára.
- 5.3 Az állományunkban lévő tudományos és oktató filmek kölcsönzését ellátjuk.
- 5.4 Végezzük az egyéb sokszorosítási munkákat és vezetjük a szükséges nyilvántartásokat és elszámolásokat.

6. A gazdasági munka

Gazdasági részlegünk elkészíti a költségvetést az osztályok igényei és tervei alapján, majd gondoskodik a költségvetés végrehajtásáról és beszámolót készít a költségvetés teljesítéséről.

7. Az OOKDK személyzete; képzés, továbbképzés

Az OOKDK létszáma 1973-ban 33.5 fő. A dolgozók közül esti egyetemre jár 3 fő, ideológiai továbbképzésben részesül 15 fő, könyvtáros tanfolyamra jár 3 fő, középiskolába jár 1 fő, propagandistaként működik 2 fő.

8. Tudományos és oktatói tevékenység

Székely Sándor szerkeszti az Orvosi Hetilap "Horus" rovatát, orvostörténeti munkásságot végez.

Szepesi Zoltánné szerkeszti "Az Orvosi Könyvtáros" c. folyóiratot.

A könyvtárosképző tanfolyamon oktatóként közreműködik:
Ipolyi-Keller Tamásné, Janteits Gabriella, Kominka László, Pollák Zeuzsanna, Szepesi Zoltánné és Szilágyi Vilmosné

Pollák Zeuzsanna részt vesz az OOKDK kiadásában megjelenő "Nemzetközi Szervezetek Anyagából" c. referáló szemle munkáiban.

1978. évi kiadvány és egyéb szolgáltatás reprográfiai terve

Sor- sz.	M e g n e v e z é s	Pld. sz.	Megj. évf.	Évi pld. sz.	1 pld. oldal- száma	Kiadv. oldal száma évi	Nyomás- szám	For- ma	Szabvány- gépírási oldal
1.	MOB.1972/7.	280	1	280	200	200	56.000	B/5	280
2.	MOB 1973/1-4	280	4	1120	200	800	224.000	B/5	1120
3.	Gyógyszerészet 1972/4.	300	1	300	250	250	75.000	A/4	450
4.	Gyógyszerészet 1973/1-3	300	3	900	250	750	225.000	A/4	1350
5.	Tbc. 1972/4	210	1	210	150	150	31.500	B/5	200
6.	Tbc. 1973/1-3	210	3	630	200	600	126.000	B/5	780
7.	Az Orvosi Könyvtáros 1973/1-4	300	4	1200	150	600	180.000	B/5	600
8.	Táj.külf.könyv.1973/1-4	150	4	600	20	80	12.000	A/4	80
9.	Ujabb anesztetizológiai fogalmak	150	1	150	20	20	3.000	A/4	20
10.	Ujabbban megismert kórkép.tünetcsoep.	150	1	150	20	20	3.000	A/4	20
11.	Duplumjegyzék	600	1	600	40	40	24.000	A/4	40
12.	Témafigyelő	2200	12		2,5	30	66.000		
13.	Gyórestájékoztató	1700	52		1	52	88.400		
14.	Előfizetési felhívás	2000	1	2000	12	12	24.000	B/5	24
15.	Borítólapok	11200		10000			23.600	A/3	
16.	Címjegyzék						10.000		
17.	Egyéb sokszorosítás	1300				400	120.000	A/4	400
18.	Tananyagok	100	3	300	20	60	6.000	A/4	60
19.	ODKDK és hálózata	1000	1	1000	39	39	39.000	B/5	
						4103	1366.500		15424
<u>Áthuzódó</u>									
20.	MHB 1971/II.	400	1	400	200	200	80.000	B/5	270
21.	MOB 1972/5-6	280	2	560	200	400	112.000	B/5	560
22.	MOB 1971 név-és tárgymut.	200	1	200	200	200	40.000	B/5	280
23.	MOB 1965-69 név-és tárgymut.	200	1	200	600	600	120.000	B/5	840
24.	Uj belgyógy.fog.	150	1	150	20	20	3.000	B/5	20
25.	Uj fog. az ideg-selmeggyógy.	150	1	150	20	20	3.000	B/5	20
						1440	358.000		1990
Összesen:						5543	1.694.500		17414
8% belg.próbányom							135.560		
<u>Mindösszesen:</u>						<u>5543</u>	<u>1.830.060</u>		<u>17414</u>

Az OOKDK munkájának mutatószámai

	1972 tényszám	1973 tervezés
<u>Dokumentációs osztály</u>		
1. Irodalomkutatói bibliográfiák száma	599	650
2. Irodalomkutatói bibl. tétele száma	18000	19500
3. Irodalomkutatói bibl. másolatok száma	590	600
4. Fordítások darabszáma	650	700
5. Fordítások oldalszáma:	7614	8000
6. Fordításmásolat: szolgáltatás /db/	1868	2500
7. Referátumkészítés magyar irodalomból	1566	1650
8. Referátumkészítés külföldi irodalomból	3705	3700
9. Témafigyelésben figyelt témák száma	24	28
10. Témafigyelést megrendelők száma	608	600
11. Témafigyelés megrendelések száma	1507	1500
12. Témafigyelésben adott referátumok száma	2905	3360
13. Gyorstájékoztatóban figyelt témák száma	64	64
14. Gyorstájékoztatót megrendelők száma	393	350
15. Gyorstájékoztató megrendelések száma	1326	1200
16. Gyorstájékoztatóban adott adatok száma	16508	16800
<u>Dokumentációs osztály - Könyvtári osztály</u>		
17. Szóbeli tájékoztatások száma	1746	1800
<u>Könyvtári osztály</u>		
18. Kölcsönzők száma	657	400
19. Kölcsönzött dokumentumok száma	3525	3600
20. Helyben olvasók száma	1838	1800
21. Helyben olvasott dokumentumok száma	3580	3300
22. Fotó és gyorsmásolat megrendelések száma	1140	1200
23. Elkészített mikrofilm kockák száma	9441	9000
24. Elkészített fotokópiák és gyorsmásolatok száma	34041	35000
<u>Reprográfiai osztály</u>		
25. Sokszorosított oldalszám	1567608	1830000
<u>Összintézeti</u>		
26. Kiadványok félévesége	17	18
27. Kiadványok példányszáma	12087	10000
28. Kiadványok oldalszáma	4610	5543

1972. október 12-én könyvtárosok és orvostanácsadók számára az OOKDK a Heves megyei Kórház könyvtárával együtt továbbképző napot tartott, amelynek programja a következő volt:

- 10^h dr. Csapó István igazgató főorvos: Megnyitó
- 10¹⁵ dr. Szepesi Zoltánné OOKDK osztályvezető: A könyvtáros továbbképzés jelentősége
- 10³⁰ dr. Haraszi Antal főorvos: Az orvosi dokumentáció néhány kérdése.
- 10⁴⁵ Ebergényi Tiborné. könyvtárvezető: A Megyei Kórház orvosi könyvtára és hálózata
- 11 Korszós Lászlóné könyvtáros: A Megyei Kórház orvosi könyvtárának szolgáltatásai
- 11³⁰ Hozzászólások
- 12^h a kórház orvosi könyvtárának bemutatása
- 13^h ebéd a kórház ebédlőjében
- 14^h városnézés, amelynek keretében a résztvevők 1/2 3-kor megtekintik a Megyei Könyvtárat, majd a Liceum könyvtárát.

Az előadás helye: Megyei Kórház tanácsterme, Eger, Széchenyi u. 27-29.

A kórház igazgatása nagy figyelmet szentelt a könyvtárostovábbképző napnak, nemcsak helyet biztosított a számára, hanem vendégül is látta az ország minden tájáról összegyűlt több mint 40 könyvtárost és orvostanácsadót,

Az OOKDK az egri kórház vezetőségének ezuton is köszönetet mond.

az egri kórház igazgató főorvosa az egri kórház működésének a fejlesztéséről és a könyvtárügynek e téren betöltött szerepéről szolt bevezetőjében.

Ismertette a kórház működésének néhány fontos adatát: 1950-ben a hajdani két kórház államosításakor az ágyszám 755 volt /ebből 430 az elmebetegek gyógykezelésére szánt ágy/. A dolgozók létszáma 217 volt, ezen belül az orvosok száma 21.

1972-ben a megyei kórház 1417 ágygal működött, ebből 559 az elmebetegek, 858 pedig az egyéb betegek kezelésére szolgált. A dolgozók létszám több mint 1000, az orvosi álláshelyek száma meghaladja a százat.

A megyei kórház feladatai sokrétűek. A megyei Tanács Egészségügyi Osztályának gyógyító-megelőző bázisintézménye, amely a csaknem 200 ezer lakos fekvő- és járóbeteg szakellátása mellett szakmailag irányítja a megyei, más tanácsi városi kórházak munkáját, szervezi a megye valamennyi orvosának a továbbképzését, résztvesz az egri Egészségügyi Szakiskolában folyó középkader képzésben. A megyei kórház orvosai jelentős tudományos tevékenységet is folytatnak. A tudományos fokozattal rendelkező osztályvezető főorvosok száma öt.

Mindebben és az egyre fejlődő és fejlesztendő gyógyító tevékenységben nagy segítséget nyújt, sőt nélkülözhetetlen az orvosi szakirodalom, a kórház és a hálózat könyvtárainak a munkája és szolgáltatásai, amelyet a kórház igazgatása a többi kórházi szektor tevékenységével együtt tovább kíván fejleszteni.

Az oktatásról, a képzésről, az önképzésről és a
kutatómunka atmoszférájáról

A tanítás, képzés, nevelés ősidők óta társadalmi szükséglet és ennek megfelelően problémákat vet fel. A módszerek a társadalmak fejlődésével változtak, az alapkérdések azonban alig. Különös módon mégis gyakran megfélekedünk ezekről az emberi magatartást tartalmazó alapkérdésekről, pedig szinte minden korszakban volt nevelő, aki ezeket a pedagógiai alapkérdéseket összegyűjtötte és újra meg újra felvetette.

Most csak néhány olyan gondolatot mondok el - idézeteket különböző szerzőktől -, amelyek bármikor, tehát napjainkban is és bárhol, tehát egyézségügyi intézményekben, könyvtárakban is érvényesek lehetnek ma is. És, ha az idézetekben tudósokról van is szó, egyáltalán nem kell csak rájuk gondolnunk, hanem minden fejlődni tudó és akaró emberről beszélünk.

. +++

Vannak kivételes tehetségek... De ez nem jelenti azt, hogy csak ők vihetik valamire... "minden rendes értelmű és hirszomjas ember számára van elég tér tevékenységének kifejtésére és a szerencse megkísértésére..." "...mindenki, aki erősen akarja, az saját agyvelejének szobrása lehet és... a legszerényebb

képességü is hozhat gazdag termést a sovány, de jól megművelt föld módjára."¹

Mert fontos ugyan a tudományos rátermettség, de ez ritkán van meg. A jeles tudósok többnyire csak normális intelligenciájuk, csak hogy nagyon fegyelmezettek; nagyon műveltek és ambíció fűti őket. Sőt, akárhányszor kis intelligenciájú és szűk látókörű tudósokra is lehet bukkanni, "akik az őket a homályból kiragadó felfedezést a vak és váratlan véletlennek köszönhetnék. Courtois esete, akiről egy szellemes író azt mondotta, hogy nem biztos, vajon ő fedezte-e a jódot, vagy a jód fedezte fel őt, ez gyakoribb, mint ahogy sokan gondolják."²

Teljesen azonban nem hanyagolható el a rátermettség. Sőt a rátermetteket fel kell kutatni, parlagon hevertetni őket tékozlás. Minden vezetőnek alkalmat kellene adnia beosztottjainak arra, hogy bizonyítsanak, sőt, hogy a maguk képességeit felismerjék. Sohasem tudhatjuk meg, van-e köztünk nagyobb képességű ember, ha morális és technikai feltételek megteremtése nélkül nem adunk alkalmat arra, hogy kifejlődjenek. Balmes szerint: „Ha Herkules mindig csak vesszőt forgatott volna, sohasem lett volna képes a nehéz husángot suhogtatni.”³

¹ Cajal, S. Ramón: Tudományos kutatásra vezérlő kalauz. Ford. Salamon Henrik. Bp./1928/. Novák Rudolf, 152 p. id. mű VIII. p.

² Cajal id. műve. VIII-IX. p.

³ Cajal id. műve IX. p.

Egyengessük a kezdő kutatók útját. Mi az, ami
- ha jó is a légkör - bénítóan hat rájuk?

A nagy kezdeményezők működésének tulzott
csodálata,

Az, amit ki-ki egy adott témakörben felfedezett,
elenyészően kevés ahhoz képest, ami még felfedezhető.
A természet kincsestára kimerithetetlen, nincsen okunk
előzőinket irigyelni és nem kell felkiáltanunk Sándor
párdájára Fülöpnek győzelmeikor: „Atyám nem hagy rám
semmi meghódítani valót sem!”⁴

A középkor elején azt hitték, a görögök már
mindent felfedeztek. Azután jött a reneszánsz és bebi-
zonyította, hogy csak az első lépéseket tették meg a
világegyetem kifürkészésére.

Semmit sem lehet lebecsülni, minden egy-egy
láncszeme a teljes láncnak,

Mindenütt fontosak lehetnek a részletek, de leg-
inkább a természettudományban és talán mindennél inkább
a biológiában ... "Kochnak, a nagy német bakteriológus-
nak az által, hogy az az eszméje támadt, hogy a bázi-
kus anilinfestékhez kevés alkáliát keverjen, sikerült a
tuberkulózis bacillusát megfesteni, tehát felfedezni. . ." ⁵

Sok nagy találmányt még felfedezője sem talált
annak, fontosnak tartott más művében szinte mellékesen
említette. Servet egyik teológiai munkájában három sorban,

⁴ Cajal id. műve. 10. p.

⁵ Cajal id. műve. 17. p.

szinte félvállról említi a tudó vérkeringését és ennek a leírása éppen legnagyobb dicsősége.

Az elmélet és a gyakorlat egyformán fontos,
egyik se tengjen túl a másik rovására!

Hipotézist kell felállítani, ez azonban legyen eszköz és nem cél. /Huxley/ A hipotézis bizonyítására /vagy megdöntésére/ tényeket kell gyűjteni, azokat meg kell figyelni. "A bizonyítási eljárás folyamán keressük éppoly buzgalommal a hipotézisünk ellen, mint a mellette szóló tényeket. Ne dédelgessük nagyon saját eszméinket és jobb, ha ezek bennünk inkább vádló, mint védő ügyvédre találunk." ⁶

Ami pedig a kutatás közvetlen hasznát illeti, közismert ez a korlátolt kijelentés: „Nekünk nem semmittevő tudós kell, hanem szorgalmas iparos.” Az ipar a laboratóriumból indult ki. Nem várható mindentől, hogy rögtön alkalmazni lehessen. Milyen kár lett volna, ha Galvani lebecsülte volna találmányát csak azért, mert az ipar még nem tudta alkalmazni.

Az emberek általában a pillanatnyi hatást értékelik, pedig az igazán jelentős és értékes szellemi munka nem mindig hoz mindjárt gyümölcsöt. "Az ilyen munka eljövendő időkben hozza meg hasznát: valóban mindannyiunkan meritünk távoli nemzedékek munkájának eredményéből!" ⁷

⁶ Cajal id. műve. 122. p.

⁷ Masaryk, T. G.: Hogyan dolgozzunk? 1898-ban tartott előadások. Ford. Sas Andor. Ungvár, 1936, Novina K. 11. p.

Sokszor beszéltünk már arról, hogyan gyűjtsünk adatokat. A túl sok és rendezetlen adat megöli a gondolatot. A feltárásban módszeresen kell eljárunk. Már maga a jól megválasztott módszer is vezethet felfedezéshez. "Krupszkájá beszél például arról, hogy Napóleon mindig észrevette katonái ruházata-
tán a legcsekélyebb hibát is, pedig a szemle előtt a tisztek figyelmesen végig vizsgálták a katonák öltözkését. Napóleon azonban meghatározott módszer szerint vizsgálta a szemlén a katonákat, s így a legapróbb hibát is észrevette." ... A lényegyet kell kiemelniük. Aki nem tudja a lényegest a lényegtelenről elválasztani, az - Gorkij szavaival - a tyukot "tollaival együtt süti meg."⁸

+++

Mindez csak néhány gondolatébresztő szemelvény azok számára, akik oktatnak, kutatnak, vezetnek. Hiszen mindnyájan tudjuk, hogy a haladás egyik legfontosabb tényezője a szakértelem.

"A meglévő népesség hozzáértése az egész termelés mindenkor előfeltétele."⁹

⁸ A jegyzetkészítésről. Módszertani tananyag a középfo-
ku propagandista-szemináriumvezetők és a középfo-
ku politikai iskolák propagandistái számára. Bp. 1951.
Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége. 8. p.

⁹ /Marx Károly: Értéktöbblet elméletek. 3. rész.
Bp. 1963. 265. p.

"Az ország boldogságának legfőbb eszköze a tudomány. Ez mentől közönségesebb a lakosok között, az ország is annál boldogabb." ¹⁰

"A tudományos ember fő mennyisége a nemzet igazi hatalma." ¹¹

¹⁰/Bessenyei György: Válogatott művei, Bp. 1953, 264. p.

¹¹/Széchenyi István: Válogatott munkái, 1. köt. Bp. 1963, 86. p.

Az orvosi dokumentáció néhány kérdése

Könyvtárosok előtt, akik a dokumentáció mesterei, orvosi dokumentációról előadást tartani nehéz feladat. Mindnyájan ismerjük a Betegségek Nemzetközi Osztályozása cími két kötetes munkát, amelynek terjedelme az 1000 oldalt is meghaladja. Ennél jobb ma nincs. Alkalmazása nálunk, tehát az egyes kórházi osztályokon szép feladat lenne. Szép, de úgy érzem, megvalósíthatatlan feladat. A könyv adatainak ilyen részletességgel való szerepeltetése jelentős orvosi és adminisztrációs munkaórát igényelne, ami a jelenlegi szűkös ellátottság mellett nem képzelhető el. Természetesen megfelelő gépi berendezéssel sem rendelkezünk. Az említett nehézség és az orvosi dokumentáció iránti igény indított arra, hogy megkíséreljem egy, osztályunk céljainak megfelelő, jóval egyszerűbb módszer kidolgozását. Világos, hogy a módszer egyszerűsítése számos hibalehetőséget rejt magában, és meg sem közelítheti a nemzetközi osztályozás értékét. A gyakorlatban azonban talán mégis használható.

A mai peremlyukkártya-rendszerünk - ezen dolgozzuk fel a boncolási adatainkat - több éves "fejlődés" eredménye. "Kezdetben" az alábbi lyukkártyával indultunk:

Szív	
Erek	
Ly. haemop. ayt. RES	
Légzőtractus	
Pneumonia	
Emésztőtractus. Periton.	
Máj	
Epeutak. Epehólyag	
Pancreas	
Vese-ureter-hólyag	
Belső genit.	
Külső genit.	
Belső secr.	
Mamma	
Csont-szal. izom fasc.	
Idegrends.	
Bőr-bőrlejt	
Érzékszervek	
Alapbetegség	
Alapbetegség eltérő	
Szövődmény eltérő	
Kis. betegség eltérő	
Hatósági boncolás	

HEVES MEGYEI TANÁCS KÖRHÁZA, EGER

KÖRBONCTANI ÉS KÖRSZÖVETANI OSZTÁLY

Körb. dg.:

Anyag-csereszív.	
Kering. zavar	
Gyulladás	
Tbc.	
Lucet	
Allerg. rheum. megb.	
Atrophia	
Hypert.	
Fejt. rendtel.	
Benig. noma.	
Malig. noma.	
Metast.	
Paritis praem it.	
Mors in utero	

0-1	
1-10	
11-20	
21-30	
31-40	
41-50	
51-60	
61-70	
71-80	
81-90	
90-	
1 nap	
3 nap	
7 nap	
14 nap	
> 14 nap	

Körház, Eger, 68-479 Heves m. Nyomda V., Eger. (600 db)

A tábla bal felső sarkában az osztály megnevezése, a beteg kora és neme van feltüntetve. A kártya közepére rágépeljük a diagnózist. A felső sorban találjuk az egyes szervek felsorolását és egy-egy szervnek vagy szervrendszernek egy-egy jelhely felel meg. E sorban tüntetjük fel a klinikai és kórbonctani diagnózis egyezését vagy eltérését is. Bal oldalon az egyes betegségek csoportokat találjuk, függetlenül a szervi lokalizációtól. /Pl.: gyulladás, tbc, lues, fejlődési rendellenesség, jó- és rosszindulatú daganatok stb./ Jobb oldalon a betegek életkora és az ápolási napok száma szerepel.

Ennek a módszernek az a fő hiányossága, hogy az egyes szerveknek vagy szervrendszereknek csak egy jelhely felel meg és ez természetesen kevés!

A másik hiba, hogy a nyomda a lyukasztást számunkra nem megfelelően készíti el, elméletileg kiküszöbölhető lenne.

Tapasztalatainkat leszűrve vezettük be a ma használatos peremlyukkártyákat.

1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7							
I		S		R		D		P		O		N	

1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7
U		V		W		X		Y	

2. ábra

DIAGNOSIS:

veo keményes növekedés, AL, Organokémiai Leleltés

III/1976

1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7							
A		B		C		D		E		F		G	

1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7				
H		I		K		L		M	

2. a ábra

	ÉRZÉKSZ.	CSONT	IDEG	B. SECR.	NŐI NEMISZ.	FÉRFI NEMISZ.	VESE
anyagcsere keringés	Dg: egyezik eltér						
tbc. syphilis allergia fertőző							91-100 81-90 71-80
atrophia hypertrophia fejl.rendell.							61-70 51-60 41-50 31-40
benignoma malignoma metast.							21-30 11-20 1-10 0-1
praemat. mors in utero.							ápolási 14.n. napok: 14.n. 7.n. 3.n. 1.n
	SZIV	EREK	VÉRKÉP- ZÉS	LÉGZŐSZ.	TÁPCSAT.	MÁJ	EPER.- PANGR.

Ehhez az NDK-ban gyártott lyukkártyát használjuk. A rendszer itt lényegében azonos az előző kártyán alkalmazottal. Az eltérés, hogy egy-egy szerven belül négy jelhelyet használunk fel.

A négy jelhely a következő:

1. K e r i n g é s i z a v a r
2. Degeneratio, fejlődési rendellenesség,
e g y é b
3. G y u l l a d á s
4. D a g a n a t

A szerveket a lyukkártyán alul és felül tüntetjük fel, jobb oldalon a betegek életkora és az ápolási idő, bal oldalon pedig itt is az egyes betegségek szerepelnek.

E felosztás előnyei:

- a. igen egyszerű
- b. könnyen elsajátítható
- c. egy szerven belül négy jelhely van.

A felosztás hátrányai:

- a. Vannak betegségek, amelyek besorolása vitatható.
- b. Egy-egy gyakori betegség a vele egy kategóriába sorolt, ritka betegség kikeresését megnehezíti /pl.: a szokványos tüdőgyulladás mellett nehéz kikeresni a tüdőgyulladás egy-egy sajátságos alakját/. Ezen úgy segítünk, hogy bal oldalon csak a ritka vagy a bennünket foglalkoztató betegségeket pl. malignoma, lyukasztjuk.
- c. A kártyán egy-egy szervhez tartozó nyolc lyukból csak négyet használunk fel. Ez előny-nyel is jár, mert a felhasználatlan jelhelyek egyéni igényeknek megfelelően hasznosíthatók.

d. Nehezíti a munkánkat, hogy a szerv neve nincs előnyomtatva, így szükség van "utmutató"-ra, vagy az előnyomtatást kell megoldani.

Az elmondottak alapján úgy érzem, hogy ez a peremlyukkártyarendszer, hiányosságai ellenére is, klinikai és diagnosztikus osztályokon is alapként használható lenne, természetesen a helyi és szakmai igényeknek megfelelő módosításokkal.

Itt említem meg, hogy biopsziás anyagunkat cédulakatalógus alakjában dolgozzuk fel.

Aki egy szakterületen belül valamilyen részfeladattal kíván tudományosan foglalkozni és ehhez különlenyomatokat gyűjt, ill. azokat maga kivonatolja, feltétlenül igényel egy rendszert, amelynek alapján a különlenyomatokat ill. kivonatokat tárolhatja.

A./ artériák stb.
B./ bőr
Bs./ belső secretio
C./ citológia stb.
Cs./ csont-izom
D./ daganatok
E./ emlő
G./ gerontológia
Gy./ gyomorbél
H./ haematológia

I./ ideg
N./ nemi szervek
Ny./ nyirokosomó
P./ pancreas
R./ RES
Sz./ szív
T./ tüdő
U./ újszülött
V./ vese
Z./ metodika

A különlenyomatokat és kivonatokat lényegében az előbbi szisztémához hasonlóan tárolom. Az iratrendezőkön az A B C egyes betűi szerepelnek és ezen belül az egyes különlenyomatokat a már említett négyes sorrendbe /keringés, degeneráció, gyulladás, daganat/ rendezem. Könnyebbséget jelent, hogy A-betűnél artériák, B-nél bőr, C-nél citológia, D-nél daganatok stb. szerepelnek.

V E S E

1. K e r i n g é s i z a v a r
2. Degeneratio, fejlődési rendellenesség,
e g y é b
3. G y u l l a d á s
4. D a g a n a t

Magam májpatológiával és ezen belül elsősorban a máj keringési zavaraival foglalkozom.

Igy érthető, hogy a májat /M/ külön, sokkal részletesebben, egyéni céljaimnak megfelelően dolgoztam fel.

Beszámoltam osztályom dokumentációjáról és ezek után valaki felvetheti a kérdést, hogy honnan van ehhez elegendő időnk? Igaz, az idő a legszűkebb keresztmetszet és ezen a téren javulásra nem számithatunk. Mégis azt kell mondanom, hogy az említett feladatok közül csak a oikk elolvasása és kivonatolása igazán időigényes. A többi feladat - természetesen ha az alapozás megtörtént - nem igényel többet, mint napi 10-10 perc orvosi és adminisztrátori munkát.

Havi 100 lyukkártyát számítva, naponta négyet kell elkészíteni. Természetesen racionálisan nem 10 percenként, hanem havonta 1-2 alkalommal végezzük el azt a feladatot.

Tisztelt hallgatóság! Az egri megyei Kórház Kórbonctani osztályán alkalmazott dokumentációs rendszert ismertettem. Ezt ne tekintsek többnek, mint egyszerű kísérletnek. A módszert javítva biztosan sokkal jobbat lehet létrehozni. Ehhez kérem az Önök segítségét.

A Megyei Kórház Orvosi Könyvtára és Hálózata

Kedves Kollégák!

Tisztelt Hallgatóim!

Midőn összegyűltünk ebben a szép ódon teremben, amely része hazánk egyik legrégebbi kórházának, - meg kell említenem azt, hogy itt a betegek gyógyítása 1728-tól megszakítás nélkül folyik, többnyire ugyanazon falak között. Ez a terem volt az első betegszoba, az un. "infirmaria".

Ezek a multtal és történelemmel átitatott falak, az a hagyomány, amelyet örökiül átvettünk, megadja a könyvtár rangját a jelenben és jövőben egyaránt.

A könyvtár nem itt működött és nem is ott, ahol most, 1965 óta dolgozunk, hanem a kórház-objektum másik részében. Az Emlékkönyvünkben, mely az államosítás 10. jubileumára készült 1960-ban, Ringelhann doktor ismerteti kórházunk történetét és az 50. oldalon említi: "és könyvtár itt is hiányzott" - midőn megemlékezik az 1945 utáni időkről.

Legrégebbi adataim a könyvtárról az 50-es évekig vezetnek. Ha a könyvtár hagyományairól beszélek, megemlítem, hogy két olyan ember, mint Ringelhann doktor, aki ma tudományos tanácsadó és a Semmelweis Orvostudományi Egyetem II. Belgyógyászati Klinikájának egyetemi docense és az azóta elhunyt Markos Olivér szervezték meg ezen években a könyvtárat és lerakták benne a

könyvtári munka alapjait, Markos Olivér emlékének is óhajtok áldozni kicsit, mikor megemlítem nagy tudását /hat nyelvről fordított/ és nemes emberségét, amely az embereket irányában a legnagyobb tisztelettel töltötte el.

Amikor kórházunk az orvosi könyvtári hálózat megszervezésekor függetlenített könyvtáros státuszt kapott, 1961-ben vettem át a könyvtárat; akkor már megszervezett, katalógusokkal felszerelt könyvtár működött. Az anyagi feltételek azonban igen-igen szegényesek voltak. 1964-ig Ringelhann doktor volt a szaktanácsadó főorvos, azóta Haraszi főorvos vállalta át könyvtárunkban ezt az önzetlen tevékenységet,

Nemcsak a mi könyvtárunkat kellett fokról-fokra, a hagyományokon tovább lépdelve egyre korszerűbbé tenni, hanem igen fontos feladatként a megyében hat tagkönyvtárunkat kellett a hálózatba beszervezni. Azonban ezek az állami gyógyintézetek és kórházak eleinte nem igényelték a segítségemet. Lassan elfogadták - ki többé, ki kevésbé - hogy nem jó izolált könyvtárként működni. Jobb egy hálózathoz tartozni, annak minden előnyét élvezve működtetni a kisebb könyvtárakat.

Könnyű most már utólag szemlélni a kezdeti nehézségeket és még tréfálkozni is lehet felette, vagy éppen kritizálni. Persze a fejlődés konfliktusai és különböző objektív akadályok még mindig nehezítik a munkát és szándékunkat, hogy elősegítsük az egyre korszerűbb, a gyógyítást irodalommal szolgáló kisebb könyvtárakat problémáik megoldásában. Ezek a tagkönyvtárak, ha nem is mindig egyenletesen és kielégítően, de feltétlenül fejlődő tendenciát mutatnak.

Ime néhány adat az egyes tagkönyvtárakról:

H a t v a n

8 órás függetlenített könyvtárosa van, aki elvégezte az OOK által szervezett középfoku orvosi könyvtárosi tanfolyamot.

A modern új kórháznak szép könyvtár helyisége van kutató-asztalokkal és szabadpolcokkal, folyóiratállvánnyal felszerelve. Mindez szépen hangzik. A könyvtáros mégis gondokkal küszködik. De nézzük a tényeket:

2925 egységből áll az állományuk, könyv és folyóirat-kötet együtt. A kötetésre kevés pénz jut, így bekötetlen folyóiratok sorjáznak a polcokon.

Pedig szép folyóiratállományuk van. 50 külföldi és 45 féle magyar folyóirat jár.

Katalógusuk 3 féle van: szerzői,-

szak,-

és címszókatalógus.

Könyvkeretük 60.000.-Ft

Folyóirat " 60.000.-"

1971-ben 23 beiratkozott olvasó volt.

Forgalom: 1190 kikölcsönzött mű.

G y ö n g y ö s

Nézzük, jobb-e a helyzet megyénk nagyságra második könyvtárában?

A könyvtáros részfoglalkozású, de függetlenített, hat órás. Most kapott négy órában egy fiatal munkaerő segítséget.

A könyvtár berendezése nem régen készült el. Szép, értekezletek tartására is alkalmas terem.

Állományuk: könyv és folyóirat együtt: 4112 kötet. A folyóiratok bekötetése elég rendszeresen megtörténik.

Van szerzői betűrendes és szakkatalógusuk.

Költségvetési keretük könyvekre 40.000. - Ft.

folyóiratokra 95.000. - Ft

Külföldi és magyar folyóirat-féleség 101 jár.

1971. évben forgalmi adatok: 562 olvasó 7555 művet kölcsönzött.

P a r á d f ü r d ő

Szép külön helyiségben van a könyvtár. Értekezletek tartására is alkalmas, asztalokkal, fotelékkal klubszerűen megoldva.

Könyv - és folyóiratállományuk összesen 1714 egység.

25 féle folyóirat jár, ebből külföldi 12.

Költségvetési adataik folyóiratokra: 14.000. - Ft.

könyvekre: 12.000. - Ft.

Forgalmi adataik: 12 olvasó /az intézet orvosainak létszáma szinte/ 556 művet olvasott.

M á t r a h á z a

Tündérszép környezetben, hatalmas nagy terem a könyvtár, egyben konferenciák, értekezletek tartására alkalmas. A könyvtár itt is kapott új berendezést. Az igazgató a könyvtárat megbecsüli és támogatja, ez itt szép hagyomány. A könyvtáros a nap egyik felében adminisztrációs tevékenységet folytat. Végzi a középfoku, OOKDK által rendezett orvosi könyvtárosi tanfolyamot,

Állományuk: 3660 egység. 10 orvos a létszám, mindenki olvas. 1971-ben 1200 művet kölcsönöztek. Helybenolvasásra is jó lehetőség van.

Van: szak-katalógusuk,
szerzői betűrendes,
címszó-katalógusuk.

A költetés rendszeresen és folyamatosan történik.

K é k e s t e t ő

Sajnos az ország egyik legszebb gyógyintézetében nem dicsekedhetünk valami szép könyvtárhelyiséggel. Az igazgatói előszobában zárt szekrény-fal jelenti a könyvtárat. Reméljük, az új rekonstrukciós kivitelezések az elég rossz helyzetet meg fogják változtatni és külön helyiséget juttatnak majd az orvosi könyvtárnak, ahol az orvosok helybenolvasása is megoldott lesz.

Könyvállományuk és a folyóiratkötetek együtt:
1525 egység.

17 féle külföldi és magyar folyóirat jár.

Költségvetésük könyvekre: 25.000,- Ft.

folyóiratokra: 15.000,- Ft.

1971-ben 28 olvasójuk volt /az intézet orvosainak létszáma/.

Kölcsönzési forgalom: könyv és folyóirat együtt 300 mű.

Az 1952-ben hozott minisztertanácsi határozat elrendelte a rendszeres állományrevíziót, amelyet két évenként kell végrehajtani az 5-25 ezer kötetes könyvtárakban. Ebbe a kategóriába tartozunk mi is. Nálunk ez nagyon

időszerű volt, mert míg egyedül voltam, szurópróbaszerűen tudtam csak leltározni. Mivel 1970 óta már ketten vagyunk könyvtárosok, hozzákezdhattunk a nagy munkához. A munkát előzetes megbeszélés vezette be. Instruktorkunktól megkaptuk a "forgató-könyvet", ami vezérfonálként húzódott végig ezekben a munkálatokban.

Először a tartós osztály letéteket ellenőriztük. Körlevelet irtunk, amelyben udvariasan bejelentettük - a rendelkezésre hivatkozva - ebbeli kötelességünket és kértük, tegyék lehetővé a leltározást, amikor az idő engedi. Az ellenőrzés tényét feljegyeztük a személyi lapon és külön jegyzet-füzetet is vezettünk róla. E művelet folytán a tartósan kikölcsönzött művek újbóli elismertetése megtörtént. Ez majd félévig tartott. Mikor mindezzel elkészültünk, újra értesítettük olvasóinkat, hogy két hétig leltározás miatt a könyvtár zárva lesz. A könyveket és folyóirat-köteteket a leltárkönyvvvel illetve az analitikus nyilvántartásokkal egyeztettük és minden könyvbe bekerült a dátumbélyegző.

Az első jegyzék után, némi türelmi idő elteltével, elkészítettük a végleges jegyzéket, amit beterveztünk az igazgatóságnak. Végül is tiszta képet kaptunk az állományrevízió során a könyvtár tényleges állományáról és a társadalmi tulajdon védelmének is eleget tettünk. A jegyzőkönyv két részből állott. Egyrészt külön jelentettük adat-felsorolással, hogy ki mit vesztett el. Másik része tartalmazza azon művek listáját, amelyek a könyvtárból hiányoznak. Ennek végösszege 1311 Ft. De ha tekintetbe vesszük, hogy 1961-ben leltár nélkül vettem át a könyvtárat, bizom benne, hogy ezt senki nem fogja nagy veszteségnek tekinteni.

A jegyzőkönyv benyújtása után Gazdasági Hivatalunk névre szóló csekket küldött ki, hogy akik elvesztették a műveket, fizessék be az árát. Az elvesztett könyvek selejtezése még a jövőben fog megtörténni.

Megpróbálom néhány számadattal érzékeltetni, bemutatni a könyvtárunkat,

A könyvtár jelenlegi vagyoni állapota, könyv, folyóirat-kötet és egyéb dokumentum összesen: 11,694 egység, több mint két millió forint értékben. 1961-ben: 3,727 egység volt.

Költségvetésünk az intézmény költségvetésén belül:

könyvekre	100. 000. - Ft.
-----------	-----------------

folyóiratokra	160. 000. - Ft.
---------------	-----------------

101 féle folyóirat jár szocialista és tőkés országokból +
+ a Francia Intézettől kapunk négy értékes folyóiratot
ajándékba:

Nouvelle Revue Francaise d'Hématologie

La Nouvelle Presse Médicale

Annales de Médécine Interne és a

Revue Européenne d'Études Cliniques et

Biologiques c. folyóiratokat,

A magyar folyóiratokra természetesen előfizetünk.

Az 1971. évben 1390 olvasó kölcsönzött 3770 dokumentumot, és 337 beiratkozott olvasónk volt. Összehasonlításul: 1961-ben 580 olvasó 1156 művet kölcsönzött. Nyolcféle katalógusunk van, Információ adásához megfelelő bibliográfiák választéka áll rendelkezésünkre, A tájékoztatás különféle formái egyre szélesebb területet ölelnek fel. Sajnos a helybenolvasás lehetősége igen csekély, bár ez állandó törekvésünk. Ujból kinőtük a könyvtárunkat.

Létszámunk: ketten vagyunk főfoglalkozásu könyvtárosok. Részfoglalkozásu nyugdíjas kollégánk angol és német orvosi és műszaki szövegeket fordít napi két órában.

A Könyvtárunk műszaki felszerelése: van tömör raktárunk, Dalcopy automata másológépünk, mikrofilm-leolvasónk, epidiaszkópunk. A könyvtárak gépesítése egyre jobban előtérbe kerül, így ez nálunk figyelemre méltó tényező.

Már sokan elmondották előttem, milyen legyen a jó könyvtáros, miféle jó tulajdonságokkal kell rendelkeznie... Ha ezt a tökélyt nem tudjuk is elérni, elmondom, mit tartottam a legfontosabbnak. A könyvtárból soha egyetlen olvasó ne menjen ki elégedetlenül, érezze azt, hogy kapott valamit, szívesen foglalkoztak problémáival és segítettek megoldásában.

Feltétlenül meg kell emlékeznünk a könyvtár munkáját sok éven át támogató Osváth Gábor volt igazgatóról és most Csapó István igazgató főorvosról. Munkánkban, ahol és amennyire lehetett, mellettünk állottak, anyagi és erkölcsi támogatásukat állandóan jelenvalónak éreztük. A lehetőségekhez mérten segítettek, sőt gyakran azon túl is. Ugyancsak elmondhatjuk: gazdasági hivatalunkkal a legjobb kapcsolatokat sikerült kiépítenünk, céljainkat messzemenően támogatták és megértették.

Kérjük az igazgatóság további jóindulatát könyvtárunk további működéséhez és fejlesztéséhez. Hiszen a jó könyvtár nem öncélúan dolgozik, hanem más eszközökkel, de ugyancsak a korszerűbb gyógyítás és betegellátás szolgálatában áll. Egy csavar vagyunk a nagy gépezetben, részletmunka az egészben. De ha minden csavar a helyén van, ha mindenki teszi, mit tennie kell, ott a gépezet zavartalanul működik.

A Megyesi Kórház Orvosi Könyvtárának
szolgáltatásai

Ebben az évben világszerte a szokottnál több szó esett a könyvről, könyvtárról, olvasásról és könyvtárosról. A modern társadalmak életében létkérdéssé vált a korszerű tájékoztató, művelődés, szakmai fejlődés a legkülönbözőbb információhordozók segítségével. Az elsődleges szerep a nyomtatott betűé.

Nő az elvárás az egyénnel szemben, a gyarapodó ismeretek a könyvek és folyóiratok áradatát hozzák létre, fokozódik hát a könyvtárak, különösen a szakkönyvtárak feladata.

A követelményeknek megfelelően működni csak a "korszerű" könyvtár képes, amely egyesíti a szellemi tevékenység termékeinek gyűjtő, megőrző-rendszerező és rendelkezésre bocsátó funkcióit a szakmai információs tevékenységgel, ha képes a meglevő igények kielégítésére és segít új igényeket támasztani.

Ahogy a könyvtárügy első korszakában legfontosabb tevékenység a beszerzés volt, később az osztályozási és katalogizálási rendszerek kialakítása - napjainkban az olvasók, kutatók tájékoztatása vált égető kérdéssé.

Beszámolómban azt kívánom elmondani, hogy az intézmény orvosi könyvtárában - nem kampány jelleggel, hanem rendszeres, folyamatos munkával - a tájékoztatás milyen eszközeivel, milyen szolgáltatásokkal tudjuk támogatni a kórházunkban folyó gyógyító, kutató oktató tevékenységet.

A szakirodalmi tájékozódás és tájékoztatás alapja a rendezett, feltárt állomány. Ezért előbb munkánk egyik eredményét és állandó segédeszközét, a katalógushálózatot ismertetem a dokumentumoknak megfelelően.

A könyvtárban levő könyvanyagot szerzői betűrendes, szakrendi, sorozati, és 1971-től társzavas katalógusokban tárjuk fel. Az OOKDK által szerkesztett 30-as szakrend igen jól bevált a kisebb állomány katalógizálására. A könyvmennyiség növekedésével egyes szakágak részletesebb feltárása, új fogalmak kifejezése nehézkessé vált, ezért tárgyszókatalógust kezdtünk kialakítani, mint a részletes tartalmi feltárás követelményeinek leginkább megfelelő katalógusformát. Rugalmasan, a szükségletnek megfelelően szerkeszthető. Minden mű a tartalma által meghatározott tárgyszavak alá kerül besorolásra. A tárgyszavak terminológiájának alapja a kurrens tudományos szóhasználat.

Könyvtárunk állományának jelentős hányadát képezik a folyóiratok, periodikák, hiszen gyorsabban biztosítják az új tudományos eredmények közreadását. Leggyakrabban használjuk olvasószolgálati, tájékoztató és könyvtárközi munkánk során. Az értékes állomány védelme és könnyű használhatósága miatt itt szeretném megjegyezni, hogy azok 95-97 %-át bekötöttetve tároljuk. A gazdasági igazgatással egyetértve évente 3-4 alkalommal az előkészített folyóiratanyagot köttetésre küldjük. Ugy tudom, több könyvtárban megoldatlan ez a kérdés.

Könyv és folyóiratállományunk a tájékoztató munkában fokozódóan használt különgyűjteményekkel egészül ki, valamennyi feldolgozott, katalogizált formában áll rendelkezésre.

A fordítások tartalmi feltárása a kibővített 30-as szakrend alapján történt.

Intézetünk orvosainak publikációit különlenyomat formájában gyűjtjük. Ezek reprezentálják a gyakorlati, gyógyító munkával összefüggő elméleti tevékenységet. Az anyag nem teljes, terveink között szerepel kiegészítése és később kiadványban történő megjelentetése. Az eddig kapott különlenyomatokról szerzői betűrendes és tárgyszavas katalógus tájékoztatója az érdeklődőt.

Egészen újkeletű a könyvtárközi kölcsönzések során gyarapodó mikrofilm- és fotokópia állományunk feltárása. A cikket tartalmazó folyóiratok betűrendje a katalógus rendezésének alapja. Adott kérés esetén - amennyiben a jelölt folyóirattal nem rendelkezünk - csak a nyilvántartás átnézése után továbbítjuk a kérést másik könyvtárhoz.

A filmek nyilvántartása, tárolása és forgalmazása nem tartozik ugyan a szakkönyvtár hatáskörébe, mégis szükségét érezzük annak, hogy a könyvtárban lévő keskenyfilmeket feltárjuk és az érdeklődők rendelkezésére bocsássuk. Korszerű filmek kölcsönzésével hatékonyabbá lehetne tennünk a különböző szintű oktató munkát.

Vázlatosan ismertetett könyvtári állományunk a kölcsönzés és helybenolvasás útján nyújt segítséget az olvasónak és bázisát képezi különféle szolgáltatásainknak, a permanens tájékoztató munkának.

1. Könyvtárközi kölcsönzés

Egyetlen könyvtár sem képes arra, hogy a szükséges irodalom egészét beszerezze. A tudományos kutatás támogatására a könyvtárak a belföldi és nemzetközi könyvtárközi együttműködés alapján nemcsak saját állományukat, hanem más könyvtárak anyagát is igénybe vehetik. A beiratkozott olvasók számára - elvileg - hozzá-

férhetővé válik az egész világ könyv- és folyóirattermése. Tudjuk azt is, hogy a könyvtárak e szolgáltatását gyakran éri panasz, a kérések lassu vagy már megkésett kielégítése miatt.

Hogyan közelíthetünk a megoldáshoz? Lelkiismeretes, pontos, gyors intézkedéssel és a könyvtárak jobb gépesítésével.

Kórházunk könyvtára 1970-ben egy Dalcoppy, Docustat-rendszerű gyorsmásoló automatát kapott. Igen nagy segítséget jelent olvasónak, könyvtárosnak egyaránt.

A könyvtárközi kölcsönzés útján kért irodalmat nem eredeti formában, adott határidőig kölcsön kapja a kérő könyvtár, hanem annak fotomásolatát - ajándékként. Kialakult gyakorlatunk szerint a hozzánk érkező kérést követő két napon belül postázzuk a kért irodalmat, abban az esetben, ha az nincs éppen kölcsönözve. Ugyanez vonatkozik a helyi kérések továbbítására is.

Az Országos Széchényi Könyvtár és a KMK a könyvtárközi kölcsönzés hatékonyságának vizsgálatához elemzőlapok segítségével adatokat gyűjt, az 1972.szept.1 és nov.30. közötti átkérésekről.

A tőlünk kért és kérésünkre kapott kölcsönzési folyamatok idejét vizsgálva, az elmúlt 1 év átlagaként 12-14 nap állapítható meg.

**Néhány számadattal illusztrálom a
könyvtárközi kölcsönzések alakulását:**

év	küldött dok.	kapott dok.	össz.
1968	47	180	227
1969	83	117	200
1970	88	127	215
1971	111	222	333
1972 IX.31 ig.	115	161	276

Figyelve a számadatokat, többféle következtetést vonhatunk le. 1968-hoz viszonyítva háromszorosára nőtt a hozzánk érkező és teljesített kérések száma. E tényrt egyrészt reprográfiai szolgáltatásunk magyarázza.

A kért könyvek, folyóiratok vizsgálata segítséget jelent az állománygyarapításnál is.

Mivel az orvosi szakirodalom tulnyomó része idegennyelveken jelenik meg, nélkülözhetetlen a szakember számára egy vagy több idegen nyelv ismerete. Az egyéni vagy szervezett nyelvtanulás támogatása érdekében ujabban felhasználjuk az Orvosegészségügyi Dolgozók Szakszervezete Központi Könyvtárának szolgáltatását: nyelvlecke hanglemezeket és magnószalagokat kölcsönöz kérésre, kezdők és haladók számára. Ez a kezdeményezés hasznosnak bizonyul.

2. Egyik legfontosabb munkaterületünk a tájékoztató referenz-szolgálat.

Megbízható számítások alapján évente 14.000 orvosi és biológiai folyóirat jelenik meg, kb. egy millió közleménnyel. Az Index Medicus kumulációja a közleményeknek csupán a címét tartalmazza -- évente 5-6 ezer oldalon. Mit tehet a tájékozódni kívánó orvos, ha csupán szűkebb szakterülete irodalmának átolvasása napi 60-80 órát igényelne? - Az irodalmi tájékozódás nem az áttekinthetetlenné vált szakirodalmi áradat ismeretét kívánja meg, hanem szelektálást a hasznos, fontos és maradandó ismeretek érdekében.

A könyvtáros az eligazodáshoz igyekszik segítséget nyújtani, a tájékoztatási segéd-könyvek, bibliográfiák, referáló lapok stb. felhasználásával.

Megismertetjük az igénylőt a keresési formákkal, a tájékozódás különféle lehetőségeivel.

Bibliográfiai összeállítást készítünk a megjelölt téma irodalmáról. Irodalomkutatói tevékenységünk első lépéseként nagyon lényeges a pontos igénydefiníció, pl. a rendeltetési cél megjelölése, a nyelvi és időbeli korlátok tisztázása.

Irodalomkutatási témáink közül pl. duotus lacrimalis, leukémia és terhesség, otitis media, gastrocitológia, a pros-taglandinok voltak a legújabbak.

Tájékoztatási munkánk egy része az OOKDK szolgáltatásainak rendszeres felhasználása, közvetítése. Megfelelő arányban természetesen a kisebb könyvtári egységekben is nélkülözhetetlenné válik néhány dokumentációs módszer bevezetése. Olvasóink kívánságára egy-egy szűkebb szakterület irodalmát folyamatosan feltárjuk, arról az igénylőt értesítjük. A nyolc figyelt téma közül az érsebészet, lipoidok, pyelonephritis, myocardiális infarotus témákat említem meg.

A Gyógyszereink c. folyóiratban közzétett fordításokból rendszeresen igénylünk és ezen állományunkat a könyvtárunkban folyó fordítószolgálattal készült dokumentumokkal egészítjük ki. Fordítónk - napi két órában - orvosi és műszaki szakszöveget angol és német nyelvből fordít.

A már említett gyorsmásológép, a mikrofilm-leolvasó és diavetítő készülék képezik technikai berendezésünket.

3. Nem tartozik ugyan az orvosi könyvtár szolgáltatásai közé, de 1967-től könyvtárunk tevékenységének részévé vált a dolgozók szakszervezeti letéti könyvtárának a kezelése. Többletmunkát jelent az orvosi könyvtárosnak, gondot okoz a szűkös elhelyezés /az orvosi könyvtár már rég "kinőtte" otthonát, nincs önálló kutatóolvasótermünk/, kényelmes megoldás pedig annak, aki szakmai érdeklődésén túl, "helyben" művelődési, egyéb ismeretszerzési, szórakozási igényeit is kielégítheti.

Segítséget nyújt az állomány a dolgozók politikai képzéséhez és oktató munkájához is.

Kialakult gyakorlat az, hogy egy-egy kérésre az SZMT Központi Könyvtára - lehetőség szerint azonnal - letétként átadja a kért művet.

XX

Könyvtárosaink írják

XX

BÉRNÉ POLLÁK Zsuzsanna - CSOBAY Miklósné:

TÉMAFIGYELŐ SZOLGÁLAT

1 9 7 1

Az olvasás évének keretében került sor annak vizsgálatára, hogy a hazai szakemberek tudományos tájékoztatásában milyen helyet foglal el Intézetünk referáló szolgálata: a "témafigyelő" szolgálat.

Évenként felújított választékkal ajánlja fel az OOKDK az orvostudomány 20-30 tárgykörét "figyelésre". Ezekből választanak a megrendelők, s módot adunk arra is, hogy az igénylők újabb témákat is ajánljanak azon tárgykörök mellett, amelyeket a kurrens irodalom alapján az Intézet szakemberei aktuálisnak tekintenek. Azokat a témákat, amelyekre legalább 10 vagy ennél több előfizető jelentkezik, havonként informatív referátum formájában figyeljük és az érdeklődők rendelkezésére bocsátjuk. A figyelés köre az OOKDK folyóiratbázisán kívül a külső munkatársakként foglalkoztatott szakemberek munkahelyének folyóiratállománya. Szükség szerint a SOTE Központi Könyvtárának állományát és az országos intézetek folyóiratanyagát is igénybe vesszük.

1971-ben 513 megrendelő számára /187 bu-

dapesti, 326 vidéki előfizető /átlagosan havi 1.300 referátumot küldtünk, a következőkben felsorolt 24 témakörben:

1. Hypophysis, hypothalamus regulatio
2. Pajzsmirigy és mellékpajzsmirigy betegségei
3. Diabetes mellitus
4. Vértképzőszervek megbetegedései
5. Nyelőcső-, gyomor- és béltraktus betegségei
6. Máj- és epeutak betegségei
7. Vesebetegségek
8. Szívbetegségek
9. Érbetegségek
10. Hypertonia, hypotonia
11. Autoimmun megbetegedések. Transplantatio immunitás
12. Shock. Reanimatio
13. Endoscopos, biopsiás és kontrasztfeltöltéses rtg vizsgálatok
14. Új gyógyszerek, indicatio, adagolás. Gyógyszerártalmak
15. Sugár diagnosztika és terápia. Isotopok
16. Az újszülöttkor pathológiája. Perinatalis károsodások
18. Fejlődési rendellenességek, chromosoma aberratio
19. Gyermekneurológia és pszichiatria
20. Újabb terápiás és diagnosztikai eljárások /gyermek- és felnőttkori/
21. Anaesthesiologia
22. Egészségügyi szervezés

23. Légzőszervek nem specifikus betegségei
24. Rheumatológia. Balneológia
25. Adatfeldolgozás az orvostudományban

Megrendelőinknek több mint kétharmad része a szolgáltatást folyamatosan annak megindulása óta igényli, legfeljebb a megrendelt témák számát változtatja a munkahely, vagy kutatási terület változásának megfelelően. Ez az oka annak, hogy a témák sorszámát a szolgáltatás megindulásától kezdve változatlanul fenn tartjuk annak ellenére, hogy időközben tartalmi módosításra került sor: a Csecsemő- és gyermekkori húgyuti betegségek, /17-es számú téma/ és a Vesebetegségek /7-es számú téma/ összevonására. Így összesen 24 féle témakört figyelünk, a 17-es számot kihagyva.

A szolgáltatás célja: adott tárgykörű kurrens szakirodalom keresztmetszetét adni, különös hangsúllyal az új, vagy újszerű információkra, diagnosztikai és terápiás eljárásokra. A kutatás új irányaira, az orvostudomány és határterületeinek új felfedezéseire csupán a figyelmet kívánjuk ráirányítani. Minthogy megrendelőink többsége gyakorlati szakember, a válogatás fontos szempontja a gyakorlatban való hasznosíthatóság hazai körülmények között.

Az információk közötti válogatást könnyíti meg az informatív referátum: 200-240 szóból,

20-25 gépelt vagy nyomtatott sorból álló tartalmi elemzés. A mű célját, tárgyát, módszerét, eredményeit és azok értékelését, valamint a belőlük levonható következtetéseket tartalmazza. A gyakorlati vonatkozású közleményeknél a reprodukálhatóság mellett a hozzáférhetőséget is szempontnak tekintjük, elméleti közleményeknél a metodika ismertetése a legfontosabb elem.

A referátumban foglalt információ kiegészítője: tartozik-e irodalomjegyzék a közleményhez, milyen nyelvű az összefoglalása; a referáló neve, akihez közvetlenül fordulva esetleges további részadatok is hozzáférhetővé válnak. A referált közlemény pontos címfelvételét is megadjuk - ha ilyen van - a szerző címével, ez az eredeti közlemény fotókópiájának, fordításának, különlenyomatának beszerzésére is módot ad. A referátumon a közlemény indexelő tárgyszavát is feltüntetjük a témán belüli csoportosítás megkönnyítésére.

Az OOKDK "témafigyelő" szolgálatával kapcsolatos igények megismerése céljából - kérdőíves módszerrel - felmérést végeztünk. 1.263 kérdőívet küldtünk ki 513 megrendelőnek. Minden megrendelő legalább annyi kérdőívet kapott, ahány fajta témát rendelt; olyan közületi előfizetőink azonban, akik egy-egy témából több példányt is rendelnek, legfeljebb 3 kérdőívet kaptak témánként, amelyen a felhasználó szakem-

berek véleményét megítélésünk szerint tulterhelés nélkül összesíthették. Ugyanezen megrendelőinknél a felhasználók kényelme érdekében a kérdőíveket nem az orvosok, hanem pl. a szakkönyvtár vezetője kapta, aki felkérésünkre közreműködött a kitöltésben és gondoskodott a kérdőív visszaküldéséről.

A kérdőívek kiküldésére az év első negyedében került sor. Hat hét időtartamot biztosítottunk az adatszolgáltatásra. A kérdőíveket az esedékes havi referátum-anyaggal együtt kapták a megrendelők. A határidőre összesen 186 válasz érkezett, ezeket statisztikai módszerrel ill. a szöveges válaszokat témánkénti csoportosításban elemeztük. /Mindössze 3 kérdőív volt értékelhetetlen./

Az első és második kérdés a referátumok tárgykörének szűkítésére ill. bővítésére vonatkozott, igen - nem válaszlehetőséggel.

A harmadik kérdés - amely a válaszok tapasztalata alapján részben fedi az elsőt és másodikat -, a tartalmi módosítás részletes igényeit kívánja feltárni szöveges válasszal.

A negyedik kérdés igen - nem válaszlehetőséggel a megrendelő elégedettsége iránt érdeklődik, míg az ötödik - a válaszok tükrében részben fedve az első ill. második kérdést -, a számszerű információigény kielégítettségének mértékét kívánja feltárni.

A 6. kérdés a referátumok felhasználási célja iránt érdeklődik, három részre bontott igen - nem válaszlehetőséggel.

A 7. kérdés a referátum alapján teljes terjedelemben beszerzett szakközlemények formájáról tájékozódik, három, aláhúzással választható válasz-variációval.

Utolsó pontként a felhasználók észrevételei és javaslatai szerepelnek individuális szöveges válaszlehetőséggel.

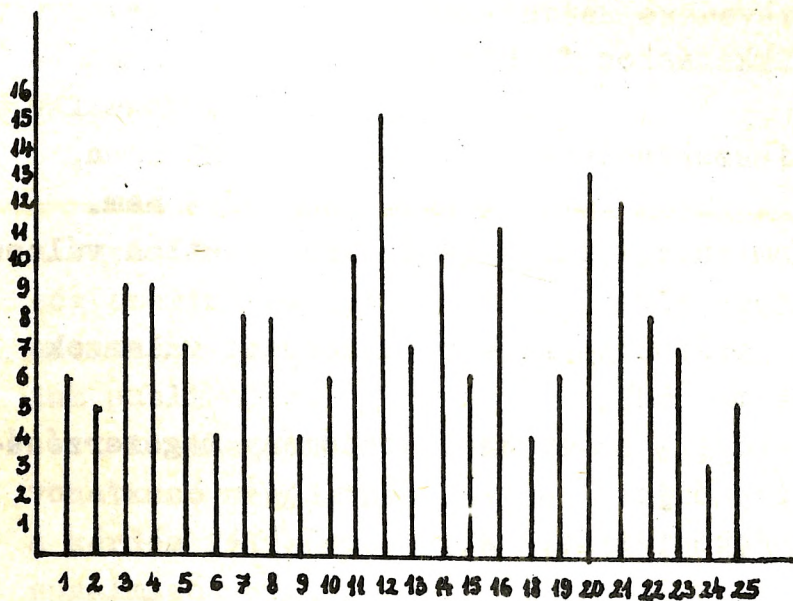
A számszerűen értékelhető elemzési adatokat táblázatban szemléltetjük.

1. táblázat

Téma sorszáma	Kiküldött kérdő- ívek db-száma	Visszaérke- zett kérdőí- vek db-száma
1	2	3
1	21	6
2	26	5
3	44	9
4	56	9
5	58	7
6	64	4
7	60	8
8	60	8
9	45	4
10	25	6
11	67	10
12	93	15
13	31	7
14	100	10
15	37	6
16	65	11
18	30	4
19	36	6
20	70	13

1	2	3
21	87	12
22	76	8
23	37	7
24	40	3
25	35	5
24 téma	1.263	186

1. ábra - A válaszok gyakorisága témánként -
számszerű adatok alapján:

Kérdéscsoportok szerinti felsorolásban a
válaszok számszerű megoszlása:

1. kérdés - a téma szűkítésére vonatkozóan
19 igen, 161 nem, 3 nem válaszolt

Összesen: 183

2. kérdés - a téma bővítésére vonatkozóan
76 igen, 97 nem, 10 nem válaszolt

Összesen: 183

4. kérdés - elégedettség tekintetében
146 igen, 25 nem, 12 nem válaszolt

Összesen: 183

5. kérdés - az információk számszerűsége te-
kinthetében

106 igen, 64 nem, 13 nem válaszolt

Összesen: 183

6. kérdés - a felhasználási lehetőségek
szakirodalommal lépést tart: 131 igen,
38 nem

cikkíráshoz felhasználta: 94 igen,
38 nem

disszertációban: 29 igen,
9 nem.

Nem válaszolt, vagy értékelhetetlen választ
adott 212.

A kérdéscsoportra adott összes válaszok
száma: 549.

7. kérdés - az eredeti közlemény megszerzésé-
nek módja:

fotókópiát kért 41,

mikrofilmet 22,

egyéb másolatot, különlenyomatot 28,
nem válaszolt 114,
az eredeti folyóiratot kikölcsönözte,
megszerezte 124 válaszoló; fordítást
kért, vagy valamilyen módon megszerezte
a fordítást 21 válaszoló.

A kérdéscsoportra egyáltalán nem vála-
szolt 56, 13 egymást fedő vagy ellentmon-
dó válasz érkezett.

Az összes válaszok száma: 562.

A szöveges válaszlehetőségeknél nem ki-
vántuk a válaszokat kérdésfeltevéssel befolyá-
solni vagy irányítani. Célja: a szolgáltatás
fejlesztése.

A tartalmi igényre vonatkozóan összesen
58 javaslat érkezett. A szolgáltatás egészére
vonatkozóan pedig 54-en tettek észrevételt. A
kérdőív hiányossága, hogy egyéb szöveges cél-
válaszokra nem adott módot.

Az általános megjegyzések közül kiemeljük
a tartalmi bővítésre vonatkozó igényt. Lehető-
ség szerint szolgáltatásunkban a tárgykörök
határterületeit a jövőben szélesebb körben fog-
juk publikálni.

A válaszokból - ideértve a 6.a. kérdésre
vonatkozó megjegyzéseket is -, úgy tűnik, hogy
a kérdés félreérthető és helytelen értelemben
sugalmazó volt. A szolgáltatásnak nem célja,

hogy a szakmai továbbképzés vagy a szakirodalom nyomkövetésének kizárólagos eszköze legyen, hanem annak csupán egy tényezője, mint-hogy a referátumok kurrens folyóirat információ-anyagát nyújtják.

Az egyes témakörök tartalmi módosítására vonatkozó ismétlődő javaslat a témák bontása egy témán belül részkérdésekre, pl. diagnosztika és terápia, vagy az 5-ös témában "minden egyéb nyelőcső-, gyomor- és bélmegbetegedés és külön a fekélybetegségek". Részint a megrendelők különböző érdeklődésére, részint a publikációk tartalmi fluktuációjára való tekintettel ennek az igénynek nem tudunk eleget tenni.

A bibliográfiai címfelvétel szabályai szerint a háromnál több szerzős közlemények esetében az első szerző vezetéknevét és keresztnevének kezdőbetűjét tüntetjük fel, a többi szerzőt pedig csak et al. jelöléssel. Egyik megrendelőnk javasolta, hogy minden szerzőt tüntessünk fel a referátumon. A nemzetközileg elfogadott - és általunk alkalmazott módszertől - célszerűtlennek találjuk eltérni, még abban az esetben is, ha feltételezzük, hogy megrendelőink az effajta címfelvétel esetén a referátumok bibliográfiai adatait szakközleményük rejtett bibliográfiájában változatlan formában felhasználhatnák. Kényelmi szempontból ezt az eljárást a szakközlemények szerzői

saját felelősségükre alkalmazhatják ugyan, de e módszer intézményes támogatását elvetjük.

Három javaslat szerint szükség lenne a "nem világnyelven" publikált szakirodalmi a-datszolgáltatás bővítésére. Ez az igény kétségtelenül jogos, figyelembe véve azonban az Intézet személyi és anyagi lehetőségeit, ennek csak részben tudunk eleget tenni.

A szöveges válaszok mintegy 20 %-a /3-as és 8-as kérdés válasza/ kifogásolja, hogy egyes - az igénylő által fontosnak vélt és később fellelt adatokat - nem kapott meg a szolgáltatás keretében. Az észrevétel elbírálását nehezíti, hogy a vélemények általános jellegűek a szöveges részben, nem mondták meg, milyen fajta információról van szó és így nem áll módunkban annak eldöntése, vajjon a hiányzó információ általános érdeklődésre tarthat-e számot. A szolgáltatást ilyen hiány esetén természetesen ki kell egészíteni.

Év közben személyes tájékoztató tevékenységünk során szerzett tapasztalataink alapján elébe mentünk az előfizetők azon igényének, hogy a fontosabb referált közlemények teljes terjedelmű fordítását is elkészíttessük és a referátumon feltüntessük ennek hozzáférhetőségét. Szolgáltatás fejlesztésünk azon a területen is találkozott a megrendelők igényével, hogy a referált közlemény ill. folyóirat le-

lőhelyét, ha az nem az OOKDK folyóiratállományában található, a referátumokon feltűntessük.

Két megrendelőnk tett észrevételt a referátumok alaki módosítására ill. hiányosságára /szélesebb margó, időnként nehezen olvasható/, ezen technikai lehetőségeink szerint igyekszünk javítani.

A tárgykörönkénti elemzést részben a kérdőívekre kapott válaszok alapján, részben a témánként szolgáltatott éves anyag tárgyszavas, folyóiratonkénti és nyelvenkénti bontásának adataiból végeztük. Azokat a témaköröket, amelyekre csak az egész szolgáltatással kapcsolatos, általános érvényű igényeket, javaslatokat megfogalmazó válaszok érkeztek, külön nem elemezzük.

A beérkezett szöveges válaszok témánkénti elemzése:

Az egyes számú téma keretében 35 fajta folyóirat anyagából válogattunk, a legfrekvenciáltabb folyóiratok az Endocrinology, Neuroendocrinology, Acta endocr./Kbh./ és J.clin. Endocr. voltak. A tárgykörönkénti megoszlás szempontjából feltűnik, hogy az anyagnak közel kétharmada kísérleti jellegű, a hypothalamus-hypophysis rendszer mikrostrukturája, élet- és kórtana a leggyakrabban referált témák. Az

egyes szervek funkciója és a hypophysis működés közötti kapcsolat klinikai vonatkozásai csak a referátumok 10-15 %-a. A referált folyóiratok többsége nem Intézetünkéből, hanem a KOKI Központi Könyvtárából, ill. a SOTE Központi Könyvtárából került ki. A klinikai szempontok eddiginél fokozottabb hangsúlyozását szükségesnek tartjuk.

Két megjegyzés illette a hármas számú témát. Az észrevételezők a diabetes mellitus elméleti kérdéseinek eddiginél alaposabb részletezését kérik. Ennek az igénynek eleget tudunk tenni. A szolgáltatás megrendelőivel a kérdőíves felmérés előtti korlátozott kontaktus-lehetőség alapján - eddig elsősorban a klinikai vonatkozású közleményeket referáltuk. Ami a szövődmények referáltságát illeti: az anyag áttekintéséből kitűnik, hogy az adatoknak mintegy 30 %-a erre vonatkozik, ami megítélésünk szerint kielégítő.

Az 5. és 10. témát 57 folyóiratból referáltuk. Az eddig ismert igényeknek megfelelően a tartalmi érdeklődés középpontjában az ulcus pepticum állott. Az észrevételeknek megfelelően és az utóbbi év irodalmi anyagából fakadó aktualitást is követve, az anyagot - már a folyó évben - számos szervezési és gondozási problémával egészítjük ki, elébe menve a megrendelők igényeinek. A nem fertőző betegségek epidemiológiája az Eü.Világszervezet szakbi-

zottsági programjából kiindulva nyert aktualitást, ennek irodalmi tükröződését is ismertetni kívánjuk.

A máj- és epeutak megbetegedései témában egy észrevételező a transzplantációs immunológiát hiányolja. Ez a hiányosság valóban fennáll, mindössze három ilyen tárgyú referátumot készítettünk a tárgyévben.

A 12. és 21. téma 47 ill. 33 féle folyóirat információanyagának keresztmetszetét adja, elsősorban anaesthesiológiai szaklapokból, kb. 60 %-ban angol nyelvterületről. Az észrevételekkel egybeesik saját elemzésünk eredménye, ezekből kitűnik, hogy a sebészet önállósult ún. iker-ágai közül méltánytalanul háttérbe szorul a fül-orr-gégészeti, urológiai, szülészeti adatok referáltsága. Az általános sebészet és a hasi sebészet kérdései viszont hangsúlyozottak. Feladatunk a szolgáltatás fentieknek megfelelő tartalmi módosítása.

A 14-es téma elemzéséből kitűnik, hogy fontosságuknak megfelelő helyet kaptak a gyógyszerártalmakról és a gyógyszerek nem kívánatos hatásairól szóló referátumok /28 db/. 22 referátum szól a szívre és a keringésre valamint a vasomotoros központokra ható gyógyszerekről. Aktualitásuknak megfelelő helyet kaptak a neuroleptikumok és trankvillánsok /14 referátum/. Bővíteni kell a bőrgyógyászati ill. különleg alkalmazható gyógyszerekre vonatkozó in-

formációkat. Ennek feltétele a folyóiratbázis bővítése megfelelő szakfolyóiratokkal, amelyek megrendelése már megtörtént. Az anyagot a tárgyévben 43 folyóiratból válogattuk. A nyelvi források szerinti megoszlás is színes; fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy a témában a szovjet irodalom referáltsága eléri az összes adatok 24 %-át.

A 15. témára vonatkozó javaslatokat elfogadjuk: a folyóiratállomány célszerű kiegészítésével a jövőben a diagnosztikai kérdéseket az általános lapokból is bővebben fogjuk referálni.

A 11-es, 16-os, 18-as témák határterületi problémáinak sorában az immunitástan, ill. a betegségek immuneredetére és immunológiai tüneteire vonatkozó információk egyre gyakrabban jelentkeznek a szakirodalomban. Ez az igény tükröződik a javaslatokban, és eleget is teszünk a kívánalmaknak.

Határterületi problémának tartjuk az ugyancsak a fenti témaköröket érintő humán-genetikát is. A 16 és 18-as téma információanyaga, különös tekintettel a kromoszóma problémára, hangsúllyal foglalkozik ezzel. A humán-genetika közvetlen figyelését ismételten felajánlottuk, de a jelentkező megrendelők száma a tizet még nem érte el.

A prae- és perinatalis károsodásokra vonatkozó adatszolgáltatások elemzéséből kitűnik,

hogy nagy gondot fordítottunk az új kórképek és tünetcsoportok megismertetésére /22 referátum/. A szükségesnél kisebb viszont az enzimdefektusok, fejlődési rendellenességek referáltsága. Aktualitásuknak megfelelő hangsúlyt kaptak a világrahozott anyagcserezavarok, különös tekintettel a cukor- és aminosav-anyagcserére /29 referátum/. A szolgáltatás tartalmi hiányossága, hogy a prae- és perinatalis kérdéseket elsősorban a magzat és újszülött szempontjából és kevésbé az anya vonatkozásában taglalja. Az észrevételezők és saját elemzésünk értelmében folyó évben a szülési érzéstelenítés, a szülési szövődmények, a praenatalis anyai ártalmak és a prae- és perinatalis időszak intenzív terápiás kérdéseit részletesebben kívánjuk referálni.

A 16-os témát 35, a 18-as témát 57 fajta folyóiratból referáltuk. A legfrekvenciáltabb periodikák a Mschr.Kinderheilk., J.Pediat., Pädiat.Prax. és Helv.paediat.Acta voltak. Nyelvenkénti megoszlásban a témákban az angol nyelv a domináns, szükségesnek tartjuk e témákban a szovjet irodalom referáltságának növelését.

Néhányan az egészségügyi szervezés gazdasági vonatkozásainak, a tudományos prognózis és a vezetés elveinek bővebb referálását kérik a 22-es témában. Az anyag 30 %-a a kórház-szervezéssel és vezetéssel foglalkozik. A vezetés általános kérdései viszont olyan problémákat

vetnek fel, amelyeknek megoldása országonként igen különböző. Nehéz a válogatás. Az egészségügyi szervezés a KGST országok viszonylatában is, a szakirodalmi adatok tanúsága szerint is a hazaitól eléggé eltér. Ezért sok esetben arra kényszerülünk, hogy az összehasonlítási alapot nem nyújtó adatokat használhatatlannak minősítsük. A tartalmi színvonalat szolgálja, hogy a referátumok egy részét vidéki egyetem tanszékének munkatársa, más részét a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Eü. Szervezési Tanszékének munkatársai készítik.

A 23-as téma tartalmilag kapcsolódik a 15-öshöz. Javítani kell a felmérés alapján regisztrált igénynek megfelelően a funkcionális vizsgálatok vagy tágabb értelemben a légzőszervek kórélettanára vonatkozó adatszolgáltatást.

Az információ átfedések egy további lehetőség a 20-as téma. E téma adatait 49 folyóiratból válogattuk. Tartalmi hiányossága, amelyet saját elemzésünk derített ki - a kérdőíveken ilyen észrevétel a válaszok között nem volt -, hogy a téma címe ellenére mindössze 25 olyan információt nyújtott, amely valóban eredeti, új diagnosztikai és terápiás módszer; a többi módosítás, vagy már ismert módszerek új alkalmazási területének ismertetése. Fel tűnően kevés az ugyancsak a témakörbe tartozó és nem a gyógyszerek által előidézett iatrogen ártalomra vonatkozó adat. Ez a megállapítás ha-

tározza meg a fejlesztés módját. A referátumok 60 %-a német nyelvű publikációból készült.

A 19-es témában érkezett 2 javaslat figyelemreméltó abból a szempontból, hogy a pszichoterápia és az orvosi pszichológia referáltságának növelése iránt támaszt igényt. Az igény helytálló, a szolgáltatás ilyen irányu fejlesztésének feltételei adottak.

A 25-ös téma, a gépi adatfeldolgozás hazánkban, szaktudományunk területén a fejlődés korai stádiumában van. A szakszerűség céljának szolgálatában a téma referálására a folyó évben már speciális képzettségű szakember működik közre, aki a célgépek orvostudományi alkalmazásával is foglalkozik és WHO szakképzésben részesült; a témát korábban is lehetőleg szakemberek referálták.

Kiemeljük azt az észrevételt, amely szerint célszerű lenne elkészíteni a 25-ös témába vágó információk szemléjét. Ezt az igényt kielégíti az OOKDK által kiadott "A számítógép alkalmazása az orvostudományban" c. munka.

A referátum értékének egyik fokmérője, hogy a használó olvasási igényét a teljes terjedelmű munka szempontjából milyen mértékben keltette fel és hogy e másodlagos igénynek az Intézet más szolgáltatásaival hogyan tett

eleget? Mit nyújtott a szolgáltatás?

"Információs bázist azon adatok felleléséhez, amelyeket egyébként keresni kellene"... "Könynyiti a válogatást" - írják a használók.

124-en legalább egy szakközleményt a referátum alapján eredetiben elolvastak, 41 esetben fotót, 22 esetben mikrofilmet, 21 esetben fordítást, 28 esetben egyéb másolatot, különlenyomatot kértek. Nem tűnt ki a válaszokból, hogy az Intézet gyorsmásoló szolgálatát - a témafigyelő referátumainak alapján - milyen mértékben igényelték.

Ami a minősítést illeti: a szolgáltatással kapcsolatban elmarasztaló, negatív vélemény mindössze egy érkezett. A pozitív vélemények megoszlása: jó, megfelelő, elegendő. Szép számmal voltak olyanok is, akik elismerésüket köszönetmondással fejezték ki.

Összefoglalás

A szolgáltatás mennyiségi és minőségi adatainak ismertetése után 1.263 kérdőívől visszaérkezett 186 igényfelmérő alapján az archiv anyaggal való összevetéssel értékeli a tanulmány a témafigyelő szolgálat 1971.évi anyagát. Az értékelés mechanikus feldolgozás és ezt kontrolláló peremlyukkártyás módszerrel

történt. A szöveges individuális válaszoknak az értékelésben esetenként helyt adtunk, mint-hogy e válaszok tartalmi azonossága maximálisan négy, többnyire egy-két előfordulási gyakoriságu, ezért ezek statisztikai összehasonlító értékelésétől eltekintettünk.

Az analízis megrendelőink információ-éhségét tükrözi legnagyobb mértékben. Az észrevételek és javaslatok /58 ill. 54 szöveges válasz/ nem elsősorban tartalmi hiányosságokra, hanem az információmennyiség bővítésére és a tartalmi szélesítésre vonatkoznak. Témánként változó mértékben az elméleti és gyakorlati kérdések arányának változtatását, a tömeges szűrővizsgálatokat és a nem specifikus betegségek gondozásának hangsúlyozását kéri.

Az elemzés szempontokat adott az OOKDK folyóiratállományának bővítéséhez. A tárgyalásban ismertetett igényeknek megfelelően tartalmi bővitéseket is tervezünk.

Észrevétel nem illette a szolgáltatás átfutási idejét, de úgy véljük, a szabadlapos referáló szolgáltatás e formájának értékét az átfutási idő rövidítésével fokozhatjuk.

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
ЦЕНТРАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА И ИНСТИТУТ ИНФОРМАЦИИ МЕДИЦИНСКИХ НАУК
NATIONAL MEDICAL LIBRARY AND CENTER FOR DOCUMENTATION
Budapest, VIII., Szentkirályi utca 21 * Telefon: 343-736, 343-738

Tisztelt Kolléga!

Az évben az OOKDK témafigyelő szolgálatának előfizetője volt. Az előfizetett téma:
.
A szolgáltatás megjavítása érdekében kérjük, válaszoljon következő kérdéseinkre:

1. Az év során kapott referátumok alapján úgy véli, hogy a fenti témát szűkíteni kellene. Igen - Nem
2. Az év során kapott referátumok alapján úgy véli, hogy a fenti témát bővíteni kellene. Igen - Nem
3. Az év során kapott referátumok alapján úgy véli, hogy a fenti témát tartalmilag módosítani kellene. Javaslatára szerint a téma tartalmazza a jövőben a következő kérdéseket is:
.
4. Meg van-e elégedve az adott témakör információival /szet kapta-e, amit várt?/ Igen - Nem
5. Elegendőnek tartja-e az információk számát? Igen - Nem
6. Milyen célra tudja a kapott kartonokat felhasználni?
 - a. úgy véli, hogy a szolgáltatás révén lépést tartott a szakirodalommal igen - nem
 - b. cikkíráshoz igen - nem
 - c. disszertációjában igen - nem/a megfelelő alá húzandó/
7. Megszerezte-e, és milyen formában az elolvasni kívánt cikket?
 - a. fotókópiát, mikrofilmet, egyéb másolatot kért
 - b. megszerezte az eredeti folyóiratot
 - c. megszerezte, megrendelte a fordítást/ a megfelelő alá húzandó/
8. Észrevételei, javaslatai:
.
.

aláírás

Válaszát köszönjük!

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR
ÉS
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Dokumentációs osztálya

A 3-as és 8-as kérdésre /individuális szöveges válaszok/ érkezett válaszok témánkénti bontása, összehasonlítva az adott témában érkezett összes kérdőív arányával.

Szöveges válaszok gyakorisága:

3. kérdés

témaszám	összes visszaérkezett kérdőív száma:	a kérdésre válaszolók száma:
1	6	1
2	5	5
3	9	2
4	9	3
5	7	2
6	4	1
7	8	2
8	8	3
9	4	0
10	6	2
11	10	2
12	15	8
13	7	2
14	10	1
15	6	1
16	11	5
18	4	2
19	6	2
20	13	2
21	12	3
22	8	2
23	7	4
24	3	1
25	5	2
24 téma	183	58

8. kérdés

témaszám	összes visszaér- kezett kérdőív száma:	a kérdésre vá- laszolók szá- ma:
1	6	0
2	5	0
3	9	2
4	9	4
5	7	2
6	4	1
7	8	4
8	8	4
9	4	0
10	6	1
11	10	2
12	15	5
13	7	3
14	10	2
15	6	2
16	11	4
18	4	1
19	6	3
20	13	4
21	12	4
22	8	2
23	7	2
24	4	1
25	5	1
24 téma	183	54

**Az összes visszaérkezett kérdőív témánkénti
százalékos aránya:**

téma száma	visszaérkezett kérdőívek %-a
1	28,5
2	19,2
3	20,4
4	16,0
5	12,0
6	6,2
7	13,3
8	13,3
9	8,8
10	24,4
11	14,9
12	16,1
13	22,6
14	10,0
15	16,2
16	16,9
18	13,3
19	16,6
20	18,5
21	13,8
22	10,5
23	18,8
24	7,5
25	14,3

**Összes kikül-
dött kérdőív:
1.263 db**

**Visszaérkezett:
186 db**

**Összesen 14,7 %-os
visszaérkezés**

Hozzászólás Bérczy Zoltán "A fordítóról és munkájáról"
című közleményéhez

Bérczy Zoltán közleménye nagyon is elgondolkoztató. Eszébe juttatja mindenkinek, hogy milyen nagy a fordító és a fordítás jelentősége. A fordítóról és a fordításról újja kell formálnunk eddigi, sok tekintetben nagyonis konzervatív, sőt bátran állithatjuk, idejét mult nézeteinket,

Szakfordításnak az eltérő nyelven szakmai közönségnek szakmai információ nyújtását tekinthetjük. Amit az információ nyújtása és elfogadása maga is igen sokrétű, úgy különbözik és alkalmasszerűen változik a szakfordítás módja, formája és szerepe is. Nyilvánvaló, hogy fordítás az is, amikor a nyelveket tudó orvos a saját igényének és szükségletének megfelelően olvas, jegyzetel és feldolgoz, de fordítás az is, ha a nyelveket nem tudó más révén a folyóirat tartalomjegyzékét böngészgeti, szakmai irodalmat keres, próbál megfelelő információhoz jutni. Az igénybevétel az egyes intézetekben a könyvtáros révén történik, akitől a vonatkozó szakmai irodalmat nemcsak címében, hanem tartalmában, sőt összegezésében is kérlik, sőt, amint erről oly gyakran meggyőződhetünk, elvárják vagy éppen kikövetelik. Itt már a könyvtáros informátorrá, dokumentátorrá válik, ilyennek is kell tekinteniünk, aki idegen nyelvről vagy nyelvekről kivonatolja, fordítja, összegezi a kérdéses tárgykörre

vonatkozó irodalmat, lefordítja a kért szöveget vagy szövegrészeket, és a kérdéses tárgykör vonatkozó irodalmát a kívánt mélységig irodalmilag összeállítja, dokumentálja.

A magam részéről ezt a tevékenységet társszerzői ténykedésnek tekintem, amelynek során a dokumentátor a kutató feladatát szinte irányítja, kiválasztja. A dokumentátor segítségével tudják meg azt is, hogy a vizsgálat során elértekből mi a valóban új, mi az, amit mások is közöltek, mi az, ami a nemzetközi irodalom ismeretében továbbfolytatandó és milyen irányban várható a továbbkutatástól eredmény. Ezt a munkát csak olyan dokumentátor tudja sikeresen elvégezni, aki maga is teljes jogu munkatársként benne él a kutatók közösségében, akiknek tanácsát elfogadják, akinek minden vonatkozásban hisznek, aki előtt senki sem szégyenli, hogy olyan területen kutatott vagy legalábbis készült kutatni, amely részleteiben is felderített, aminek eredményeit mások már előtte közölték, ahol az általa alkalmazott vagy alkalmazandónak vélt vizsgálati eljárásmodok kevésbé alkalmasak. A dokumentátor emberi, morális és nem utolsó sorban diplomáciai képességei és értéke itt döntő fontosságúnak tartható.

A dokumentátor nyújt segítséget a kutatók által nyert eredmények ismertetése tekintetében is, legyen ez az ismertetés hazai nyelven vagy más nyelven megjelenésre szánt információs anyag. Bármilyen is a helyzet, a dokumentátornak ismét feladatává válik az irodalom ellenőrzése tekintetben, hogy nem közölte-e már hazai szerző hasonló jellegű megfigyelést. Hogy ezt maguk a

kutatók mennyire felületesen és hanyagul végzik, bizonyítja az ORVOSI HETILAP szinte állandó rovata: "Ismerjük meg jobban a hazai irodalmat", amelynek keretében a szerzők utalnak prioritásukra. Milyen sokszor halljuk egymás között, hogy ezt vagy azt a kérdést már mások megírták! Külföldi szerzők dolgozataira e rovatban nem is történik utalás, pedig nyilvánvalóan más országban is történhetett hasonló tárgyban előzetesen közlés.

A magyar nyelven megírt dolgozatnak külföldi folyóiratban való közölhetőségét a fordító munkája biztosítja, vagy megakadályozhatja. Nemcsak vad fordítási hibákról, un. "Leiter Jakobokról" van itt szó, hanem ezen túlmenően a minden egyes nyelv szellemiségéből fakadó más formája, stílusa, mondatfüzésű fogalmazásról is. Minthogy az egyes országokban azonos felfedezéseket más és más szerzőknek tulajdonítanak, alkalmazkodni kell az egyes népek szakmai érzékenységéhez is, amit a kérdéses nyelven nem, vagy legalábbis nem rendszeresen olvasó hajlamos figyelemre sem méltatni, Így válik az önmagában egyszerű információnyújtás diplomáciai érzékű "mű"-fordítássá, amelyet csak alapvető átfogalmazás révén lehet megoldani és amely átfogalmazás minden egyes nyelvre vonatkozóan szükség szerint más és más. Egy francia nyelven benyújtott cikkemenél a szerkesztő /dr. Lederer/ a cikk francia átírásáról beszélt és nevét feltüntette erre hivatkozva, hasonló "átírást" saját cikkeimen lengyel szerkesztőségek is végeztek és erre az átírára - nem nyelvi korrigálásra! nem fordításra! - a cikkeknél lábjegyzetként hivatkoztak is, minden esetben megadva az átíró nevét.

Kötelességemnek tartom megjegyezni, hogy ezek az átirások minden esetben nemcsak nyelvileg tették a közleményt élvezhetőbbé, hanem tartalmi fogyatékosságait, hiányosságait is javították, a dolgozatok információnyújtását kellemesebbé tették és elősegítették. Éppen ezért nem zárkoznék el attól, hogy a magyar dolgozatoknak idehaza történő fordítása esetében ugyanugy széljegyzetként feltüntessék a fordító nevét főleg, ha nem egyszerű fordításról, hanem valóban átdolgozásról, átirásról van szó. Sőt az egyszerű fordítások esetében is sokszor praktikus lenne, ha szerepelne a fordító neve, mint aki a fordítás hiteléért felelős.

Vitathatónak tartok Bérczy Zoltán közleményében két kérdést:

a. a fordítónak társszerzői szerepét; mikor és milyen mértékben valóban társszerző a fordító,

b. a fordítás javadalmazásának a problémáját magyar cikknek idegen nyelvre történő fordítása esetében.

a. A kutatásban, a közös munkában jelentős munkahányaddal való részvétel képezi egy közleményben társszerzőként történő részvétel feltételét és ennek a cikk írói között történő feltüntetését. Indokolhatatlannak tartom, hogy a munkában jelentős szerepet játszó és a vizsgálatok tulnyomó munkahányadát végző asszisztensnők, Taboránsok stb. gyakran még technikai munkatársaként sem kerülnek a közleményekben meg említésre. Ennek megvitatása azonban nem az „Orvosi Könyvtáros” feladata, de helytelennek itélném meg a nagyobb munkacsoport - team - hosszú hónapokig tartó együttes tevékenysége

által elvégzett munkáról beszámoló közleményben a rövid idő alatt elkészülő, lényegtelen munkahányadot jelentő fordítás elvégzőjének „társ”-szerzőkénti külön említését egyszerűen azért, mert fordítás hiányában a munka nem kerülne közlésre. Hány közlemény nem kerül közlésre a szerzők önhibáján kívül is - ezt mindannyian, akik külföldön is közlünk, át kellett éljük, esetleg azért, mert éppen a szerkesztőség tagjai közül valaki hasonló kérdésem dolgozik és nem akarják prioritását veszélyeztetni stb. A fordító a munkának ebben a "rizikójában" nem vesz részt, ő az általa lefordított közlemény fordítási díját akkor is joggal igényli és megkapja, ha bármilyen okból a közlemény mégsem jelenne meg. Így lényegében a fordító a közleményben csak kevéssé részes és közvetlenül érdekelt fél.

b. A tudományos közlemények szerzői díja minimális, feltéve, hogy egyáltalában fizetnek érte. Nyelvi kijavítás, fordítás, kiegészítés, átirás címen gyakorlatilag nem fizet számos ország folyóirata, másutt a szerzői díjak illuzorikusan alacsonyok és a hazai folyóiratok is - figyelemmel a különlenyomatok elkészítésének a költségére - alig fizetnek. Csak tudományos intézmények és tanszékek rendelkeznek a fordításához kellő anyagi fedezettel, a kórházak és a szakorvosi rendelőintézetek nem. Ha onnan kíván valaki idegen nyelven külföldön cikket közölni, akkor a fordítás költségét egymaga a szerző fogja viselni. Ugyanakkor a honorárium ezt a fordítási díjat nem vagy csak elenyésző részben fedezi.

Mi a teendő ez esetben a fordítási díjak tekintetében?

Nyilvánvalóan itt még a hivatalos fordítói díjszabás is megterhelést jelent a szerzőnek főleg, ha több cikk közlésére is sor kerül rövid időn belül. Lehetséges-e ilyen esetben a hivatalosan megszabott fordítói árnál lényegesen magasabb térítést kívánni „személyes megegyezés” címén? Viszont tisztában kell lenni azzal a ténnyel, hogy a fordítások hivatalosan megszabott díjazása irreálisan alacsony.

Erkölcös-e, megengedhető-e, hogy a takarítónál alacsonyabb időbérezéssel kívánjuk meg a fordítótól nagyon is felelősségteljes és rendszerint szabadidejében végezhető munka teljesítését? Fel kell vetnünk azt a kérdést, hogy nem kellene-e minden intézményben olyanokban is, ahol eddig erre lehetőség nem nyílt, lehetőséget teremteni a fordítások megfelelő javadalmazására, "célprémiumok" folyósítására és a fordítókkal szemben fennálló méltánytalan, sőt egyenesen megalázó alacsony díjazás felemelésére, hogy az ne - vagy legalábbis ne csak - a kutatásaik eredményét, a megfigyeléseiket közölni szándékozó szerzőket sújtsa.

Rendezni kellene a fordítók besorolását, költségvetésileg biztosítani kellene megfelelő alapokat kórházakban, rendelőintézetekben, vagy pedig valamely felsőbb szerv segítségével kellene a fordítások anyagi fedezetét bürokráciamentesen olymódon biztosítani, hogy a fordítók javadalmazása lényegesen magasabbá váljon.

A fordítás mindkét irányban nehéz, sok-sok buktatóval járó feladat, amelynek súlyát, jelentőségét érthetetlen módon még mindig nem kellőképpen és főleg nem elegenden érzik és értékelik. A fordítás mindig nagyon sokkal több, mint egyszerűen más nyelvre történő szó szerinti lefordítás, ami egymagában is nehéz feladat, és amelyet mindenki, aki valaha is saját magának vagy másnak végzett, saját verejtékes és gyakran sikertelen munkája ismeretében értékeli. Jó fordító esetében mindig nyelvi és az illető ország izlése szerinti átültetés, nemcsak átirás történik, ami valóban magas nyelvi és kulturális műveltséget igényel és éppen ezért jogosan várja el a fokozott emberi, társadalmi és szakmai megbecsülést és ennek velejáróját a lényegesen magasabb dotációt is.

XX

I s m e r t e t é s e k

XX

PROGRESS IN DRUG RESEARCH - A gyógyszerkutatás haladása. Vol.16. Ed.: Jucker, E. /Birkhäuser Verlag Basel, Stuttgart/ 1972.472 p.

A sorozat évenként szemletanulmányokat közöl a gyógyszerkutatás aktuális problémáiról. A kémiai, farmakológiai és a klinikai eredmények egybevetése hasznos gyakorlati útmutató a klinikai és a kutató orvosnak egyaránt. Következtetni enged a fejlődés várható lépéseire is.

Az első fejezetet korunk egyik legfontosabb népbetegségének, a schistomiasis-nak szenteli a szerkesztőség. A betegség az ókor óta ismeretes, kórokozóját és első kezelési módjait 1859-ben közölte Bilharz. A kórokozó egyes törzseinek rendszertani elnevezése S. japonicum. Gyakoriságát az Egészségügyi Világszervezet adatai alapján felbecsülhetjük, ha számba vesszük, hogy napjainkban 354 millió embert veszélyeztet a betegség és 118 millió megbetegedési esetet tartanak számon, elsősorban Afrika és Ázsia fejlődő országaiban. A betegség kezelésének lehetőségeit a kórokozó anyagcseréjének, élettani folyamatainak és

ultrastrukturájának megismerése tette lehetővé. Kemoterápiás befolyásolására a miridazol-t és származékait, a tioxanténeket, a mirazán-származékokat és a nitrofurán-t alkalmazzák. A Nitrofurán származékok előnye a korábbi kemo-terapeutikumokkal szemben, hogy a kórokozó három leggyakoribb típusára a *S. japonicum*, *S. mansoni*, *S. haematobium*-ra egyaránt profilaktikus és terápiás hatást is kifejt. Alkalmazási módja egyszerű: 0,5-1 g/kg/nap 4-5 napos kurában, esetleg ismételten, összesen egy-két hetes orális alkalmazáskor az esetek 84 %-ában hatásos. Profilaktikus hatását annak köszönheti, hogy a fejlődő féreg-alakok anyagcseréjét is gátolja. Nem kívánatos mellékhatásokat nem okoz. Hatásmechanizmusa még nem minden részleteiben tisztázott, de feltételezik, hogy enzimgátlás: a foszforiláló enzimek gátlása révén hat.

A második fejezet az immunsuppressio története után a klinikai immunológiai alapfogalmait ismerteti, magyarázó-szótári módszerrel; felsorolva a leggyakrabban használt rövidítéseket is.

A gyógyszeres immunsuppressio eszközei közül elsőként az alkaloidok csoportját említi, melynek fontosabb tagjai a kolhicin, - a mitosist a metafázis stádiumában gátolja - a steroid hormonokhoz hasonlóan nyirokszövet atrófiát okoz, gátolja az ellenanyagszintézist.

Hasonló a hatásmechanizmusa a *Vinca rosea* alkaloidjainak is.

A következő csoportba az alkiláló anyagokat sorolja, amelyek a röntgensugárhoz hasonlóan a lymphoid sejtek reakciókészségét gátolják. Fontos képviselőjük a ciklofoszfamid.

A harmadik csoportot az aminosav analógok képezik. Az életfontosságú aminosavak kompetitív antagonistái, /melyek szerkezeti hasonlóságuk alapján "hamis barát"-ként foglalják el a hasznos aminosavak helyét a receptorokon/. A csoport fontos képviselői: az azaserin, a glutaminsav antagonistája.

Érdekes, újabb csoport az immunsuppressivumok között az antibiotikumok családja, melyek közül az actinomycin-D, mitomycin-C és puromycin hatása bizonyított. A hatásmechanizmust az actinomycin-D példáján szemléltetik: gátolja DND transzkriptáz enzim hatását, 1-2 nappal az antigén előtt adagolva megakadályozza az ellenanyag szintézist. A fenti összefüggésből arra lehet következtetni, hogy az immun-suppressiv reakció legalább részben a protoplazmában és a sejthártyán zajlik le, mert a sejthártya permeabilitás csökkentésével az antibiotikumok immunsuppressiv hatásának intenzitása csökkenthető.

Az ún. major-trankvillánsok, pszichoszedatív gyógyszerek, mint amilyen a reserpin és a chlorpromazin és analógjai, a szorongás-

sal járó kórképek befolyásolására több mint egy évtized óta elterjedtek, de csak néhány éve Zukoski, C.F., Ross, H. munkássága alapján ismeretes ezen gyógyszer-csoport gyulladá- és immungátló hatása.

A szteroid hormonok közül a mellékvesekéreg hormonok immunsuppressiv hatását elemzi, hangsúlyozva, hogy embernél ez a hatástani csoport nem okoz lymphokaemiát és szignifikáns ellenanyag-szintézis gátlást, úgy hogy a transzplantátum kilökődését kivédő hatása valószínűleg gyulladáscsökkentő hatásának tulajdonítható. Ezt bizonyítja a klinikai gyakorlat is: a prednison és prednisonol sohasem mono-terápiaként, hanem más immun-suppressivummal együttesen adagolják immunológiai kórképekben. Figyelemreméltó a progeszteron-steroidok és közülük a metoxi-progeszteron-acetát immunsuppressiv hatása, ez a steroid mono-terápiaként is és azathiaprinnel kombinálva is alkalmazható.

A folsav antagonisták csoportjának legismertebb tagjai az aminopterin és a methotrexat. Mindkét gyógyszer a dehidrofolát redukált enzim gátlása révén megakadályozza a folát átalakulását tetrahidrofoláttá, ez utóbbi számos biológiailag fontos intermedier anyagcseretermék gátlásával jár, ami ennek a koenzimje, a DNS és RNS. A metotrexat különösen a gyorsan proliferáló sejteken fejti ki hatását.

A purin analógok közül a 6-mercaptopurin, az azathioprin és a 6-thioguanin antiimmun hatására 1969-ben figyeltek fel. Ezek a szerek gyulladásgátló hatást fejtenek ki, másrészt az allergiás reakció intenzitását csökkentik, az ellenanyag képzés gátlása mellett. A purin analógok általában az immunreakció proliferatív stádiumában a leghatásosabbak: a primer ellenanyag reakciókat gátolják. Vitatják, hogy a három felsorolt vegyület közül a humán transzplantációs gyakorlatban melyik a legelőnyösebb. Legújabban számos új purin analóg hatékonyságát is vizsgálják, melyek közül a 6-metil-mercaptopurin és a 6-thioguanin ribozid származékai érdemelnek említést.

Pirimidin analógok. Közülük az 5-ös szénatomnál halogénizált pirimidin származékok és az aracytidin a leghatásosabbak. Ezek kompetitív antagonizmus révén a timidin szintézist és a nukleotidák polimerizációját gátolják, beépülnek a DNS-be és RNS-be.

A szalicilátok régóta ismert csoportjáról is kitűnt, hogy elősegítik a bőr-transzplantátum túlélését a gazdaszervezetben, közülük a nátriumszalicilát, az aszpirin közismert hatóanyaga vált be leginkább a primer immunreakciók gátlására.

Az egyéb vegyületek közül a policiklikus aromás vegyületek csoportjából a 7,12-dimetilbenzantracén /DMBA/, és a prokarbazin érdemel-

nek említést. Mindkettő az RNS szintézis gátlása révén fejti ki hatását. Érdekes az a megfigyelés is, hogy a teratogen hatásu thalidomid meghosszabbítja a transzplantált bőr élettartamát a recipiensben. Hatásmechanizmusát az alfa-hidrazinohisztidin termelés gátlása révén fejti ki. A chlorophenesin központi idegrendszeri hatása közismert, ujabban tűnt ki, hogy tengerimalacokon immungátló hatásu: késlelteti a tuberkulinreakciót. Hasonló mechanizmust az antiszerotonin gyógyszereknel is megfigyeltek.

Az antilymphocyta szérum alkalmazásának aktualitását bizonyítja, hogy 1968 júniusától 1971 első negyedének végéig 150 kísérleti és 60 klinikai közlemény jelent meg róla. Lance összefoglaló tanulmány alapján elmondható, hogy az antilymphocyter szérumok szelektív hatást fejtenek ki a keringő lymphocytákra, gátolják azok reakciót a transzplantátummal. Ujabban vizsgálatok pedig arra utalnak, hogy fokozzák az előregedett lymphocyták fagocitózist a reticuloendothelialis rendszerben. Ezen kívül gyulladásgátló és az allergiás reakciókat késleltető hatást is kifejtenek. Toxicitásuk csekély.

Az enzimek csoportjából az L-aszparagináz emelik ki, melyet antileukémiás gyógyszerként korábban is alkalmaztak. Az enzim az exogén és endogén L-aszparagint bontja.

Az endotoxinokat immunológiai vizsgálatokban teszt-anyagként használják. Tartós endotoxin adagolás részint antigén, részint citotoxikus hatást fejt ki. A citotoxikus hatás egyik részjelensége az ellenanyag képzés gátlása, mégpedig oly módon, hogy a makrofágokat elpusztítja.

Egyes daganatkeltő ill. mitózist elősegítő un. blasztogén anyagok immunsuppressiv hatását is megismerték. Ezek hatásmechanizmusa azonban még tisztázatlan.

A klinikai alkalmazás lehetőségeit is részletesen taglalják. A fontosabb javallatok: az immunsuppressio szövődményei, transzplantáció, autoimmun betegségek. Táblázatszerűen közlik az egyes - a klinikai gyakorlatban alkalmazott - gyógyszerek adagolásának módját.

Érdekes a tumorok gyógyszeres befolyásolására alkalmazott szereknek immunsuppressivumként kifejtett hatása. Ez a farmakológiai összefüggés a daganatok etiopatogenezisére vonatkozó felfogást is befolyásolja.

A harmadik fejezet a bélben élősködő nematodák kemoterápiájáról szól. A nematoda fertőzések a háziállatokkal foglalkozó egyének foglalkozási betegségeként és állatról emberre terjedő fertőzésként a népbetegség rangját érdemelték ki gyakoriságuk alapján. A nematodák csoportjának számos képviselője: Ascaris

tumbricoides, a Necator americanus, és az Ancylostoma duodenale Európa és Észak-Amerika fejlett országaiban is rendkívül gyakori.

A hatásos kemoterapeutikumok első csoportját a benzimidazol származékok képezik, közülük a tiabendazol érdemel említést. A humán gyógyászatban a Strongyloides stercoralis okozta fertőzések befolyásolására használták. Az állatorvosi gyakorlatban pedig a juhok és a szarvasmarhák valamint a sertés és a szarvasok nematoda fertőzéseiben alkalmazzák. Hatásmechanizmusa enzimgátlás: a fumarát-reduktáz enzimaktivitásának megakadályozása.

Az imidazotiazol csoportból a tetramizol az Ascaris lumbricoides kezelésére vált be, 2,5 mg/kg/nap orális adag alkalmazásakor. A kúra időtartama a helmintológiai lelet függvénye.

A tetrahidropirimidin származékok közül a pyrantel, a morantel szélesspektrumú anti-helminitikumok és az előbbiekkal szemben rezisztens fertőzésekben válnak be.

Az utóbbi csoport hatásmechanizmusa neuromuscularis blokádnak. A szerves foszfát vegyületek közül a humán gyógyászatban a trichlorfon és a dichlorvos váltak be.

Acetilkolineszteráz enzimgátlás révén fejtik ki hatásukat.

A negyedik fejezetet a korszerű gyógyszerkutatás módszereinek és tudományos alapjainak szentelik. A klinikai farmakológia szakágának fejlődése lehetővé tette az új gyógyszerek szisztematikus vizsgálatát és nemzetközi arányokban a vizsgálati eredmények összehasonlítására is módot adott. Az új gyógyszerek sokaságának forgalombahozatala feltétlenül indokolja a fokozott ellenőrzést és a kontrollált vizsgálatokat. Csak példaként említik, hogy Európa egyes fejlett országaiban, mint Anglia, Franciaország, Olaszország évenként több ezer új vegyületet állítanak elő. A hatásos vegyület előállítása után az első lépés a biológiai vizsgálat, ezt követi az ún. másodlagos screen, azonos alapvegyület analógjai közül a leghatásosabb származék kiválasztása. Ezután az állatkísérletek és in vitro hatástani vizsgálat következik biokémiai, élettani, kórélettani módszerekkel. Ezt követi az állatfarmakológia és toxikológia, majd a klinikai vizsgálat, amelynek módját országonként törvények szabályozzák. Az USA klinikai vizsgálati rendszerét ismerteti vázlatosan és utal a körültekinthető klinikai vizsgálat jelentőségére.

Ötödik fejezet: az agy farmakológiája. Az anatómiai és élettani kutatásnak régóta kedvenc tárgya a hippocampus. Gyógyszertani szempontból az utóbbi években került az érdek-

lódás előterébe. Részint azért, mert az agy valamennyi strukturája közül legalacsonyabb az ingerküszöbe, másrészt azért, mert kitűnt, hogy a hypoglycaemia és az elektrosokk okozta konvulzió mechanizmusában fontos szerepet játszik. A hippocampus elektromos aktivitásának szabályozásában fontos szerep jut az extracelluláris kálium mennyiség változásának. Kálium válik szabaddá az idegsejtekben működésük során és ez idézi elő az EEG-n a repolarizációs fázisban észlelhető "spike" hullámot. Ennek változása a kálium mennyiség változásával párhuzamosan jól tanulmányozható. A görcskészség és a kálium összefüggése pedig terápiás következtetéseket tesz lehetővé: a magas kálium szint epileptogén hatású és ez a hatás magnéziummal antagonizálható.

A kálium a szinapsziszokon fejti ki hatását. A neuronok RNS szintézisének elektronmikroszkópos és biokémiai vizsgálata pedig kiderítette, hogy a szinapsziszok izgalmi állapotában az RNS szintézis a hippocampusban az extracelluláris tér kálium koncentrációjának függvénye. A hippocampus és a tanulási készség összefüggése is számos vizsgálat tárgyát képezte és úgy tűnik, hogy a tanulás folyamata során fokozott RNS szintézis történik a hippocampusban, így függ össze az extracelluláris kálium ion-koncentráció a memória funkcióval.

Érdekes az a megfigyelés, hogy az amfetaminnak a nikotinnak és az ezerinnek egyetlen adagjával a tanulási készség fokozható állatkísérletben és ezt a hatást alfa-metil-tirozin előkezeléssel ki lehet védeni.

Az egyes neurotranszmitter anyagok és a görcs-készség összefüggését is taglalják. Az acetilkolin pl. mikroelektroforetikus alkalmazásakor hippocampus izgalmat okoz, a norepinefrin ellentétes hatásu, a szerotonin pedig gátolja a köztiagyformatio reticulari-sának, a bulbus olfactoriusnak és a neocortex számos más területének elektromos aktivitását. Az agy szerotonin szintje metrazollal fokozható, gamma-amino-vajsav adagolással az agy szerotonin szintje növelhető, norepinefrin szintje pedig csökkenthető. A glutaminsav és a gamma-amino-vajsav iontoforetikus alkalmazásakor azt találták a vizsgálók, hogy ezen anyagok a hippocampus elektromos aktivitását fokozzák: a glutaminsav dekarboxilált enzimet serkentik. Bizonyították azt is, hogy mind a glutamin-sav mind a gamma-amino-vajsav a hippocampusban élettani körülmények között kimutatható.

A biokémiai acil hidroxilációt ismerteti a hatodik fejezet. Az omega-oxidáció története után a közepes és hosszú szénláncu zsírsavak in vitro omega-oxidációs folyamatait elemzi. A biológiai makromolekulákban a zsírsavak szubsz-

tituenseit ismerteti, sztereokémiai helyzetüket is taglalva. A mikroszóma citochrom enzimjeinek fontos részfunkciója a zsírsavak gamma-l-oxidációja. Ujabban dolgoztak ki módszert ezen folyamat in vitro tanulmányozására. A hidroxiláció a máj mikroszóma enzimjeinek nemrégén megismert fontos funkciója. A szövetek felépítésében az esszenciális aminosavak különböző arányban vesznek részt, a peptid hidroxiláció azonban minden szövetféleség egyik biokémiai építő folyamata. Ezt a folyamatot a kollagén szövetek példáján szemléltetik.

A kolinerg mechanizmus és a monoaminok szerepe egyes agyi struktúrákban a hetedik fejezet tárgya. A basalis ganglionokban a transzmitter anyagok közül az acetilkolin, az enzimrendszerek közül pedig a kolin-acetiláz enzimek játszanak fontos szerepet.

A kalcium direkt anticholingerg hatását a reserpinnel kiváltott katalepsiában tengerimalacon szintén leírták. A cink a másik olyan kation, amelyet a fejlődő patkány nucleus caudatusában és putamenében kimutattak. Fleischauer legújabb vizsgálatai pedig arra utalnak, hogy cink ditiázin adagolással a patkány agy növekedésre serkenthető.

A kolinerg és monoaminerg anyagok gyógyszeres befolyásolásáról fluorescens festési metodikával Fux és mtsai leírták, hogy 5-hidroxi-triptofán i-p. adagolásával 1 g/kg adag alkal-

mazásakor monoterápiaként vagy perifériás hatású dekarboxilált inhibitorral együtt a szerotoninergerg neuronok izgathatók. A szerotonin mennyiség pedig növelhető.

Scopolaminnal és amfetaminnal az agytörzs adrenerg izgalmi állapota csökkenthető. Az antikolinerg gyógyszerek a klinikai farmakológiai tapasztalat szerint hatásukat az extrapiramidális struktúrákon fejtik ki.

A Parkinson betegségben a dopamin és a homovanilinsav mennyisége csökken a nucleus caudatusban, a putamenben, a substantia nigrában és a globus pallidusban. Ez a biokémiai zavar farmakológiai és biokémiai kutatások alapjává vált az utóbbi években annál is inkább, mert Parkinson-szerű állapotot egyes trankvillánsok mellékhatásként is kiváltanak. L-Dopa-t az agykamrákba injiciálva kezeletlen, vagy monoaminoxidáz gátlószerekkel pl. nialamiddel kezelt vagy dekarboxiláz inhibitorral kezelt állaton tanulmányozták először Constantinidis és mtsai az L-Dopa farmakológiai hatását, klinikaiban pedig Battista és mtsai alkalmazták elsőként.

Ami az L-dopa hatásmechanizmusát illeti, Tarver és Spector legújabb vizsgálatai bizonyították, hogy a catecholamin metabolizáló enzimek aktivitását befolyásolja. A vascularis monoaminoxidáz aktivitást 40-100 %-kal emeli, hasonlóképpen a tirozinhidroxilázt is. Par-

kinson-kórban depo-L-dopa 2-3 hónapi adagolásának hatására szignifikáns mértékben emelkedik a monoaminooxidáz aktivitás. A vörösvértestekben pedig csökken a catechol-O-metiltranszferáz enzim aktivitás.

A nyolcadik fejezet a biológiai makromolekulák hatásmechanizmusa és szerkezete közötti összefüggés részkérdései közül a fehérjéket emeli ki. Táblázatszerűen ismerteti az oligomer proteineket, azok disszociációjának feltételeit, elemzi a hidegre érzékeny enzimek fehérjeszerkezetét. Módszereket közöl az ún. sub-unitokra, fehérjealapegységekre bontható, többszörösen összetett fehérjemolekulák molekulasúlyának és intramolekuláris kötés-típusainak meghatározására, ismertetve az életfontosságú fehérjék terminológiáját is. Utal az elektronmikroszkópos vizsgálatok új eredményeire is.

A kötet tartalmazza a sorozat korábbi köteteiben közölt szemletanulmányok bibliográfiai adatait. A műben való tájékozódást a tartalomjegyzéken kívül betűrendes tárgymutató segíti elő. A szemletanulmányokat bibliográfia követi, a kötet több ezer új szakirodalmi közlemény alapján készült. A munka a nemzetközi tudományos együttműködés eredményes példája.

K Ö Z L E M É N Y E K - H I R E K

Az OOKDK Könyvtárosképző Szaktanfolyamának
hírei

Felvételi vizsga

1972-ben új tanfolyamot hirdettünk, amelyre 1972 szeptemberéig mintegy 50 előjegyzési kérelem érkezett be. Az érdeklődőknek azonban kb 1/3 nem rendelkezett orvosi könyvtárosi munkaviszonnyal. Tekintettel a jelentkezések nagy számára - a korábbi évek gyakorlatától eltérően - az utóbbiakat kizártuk a felvételi vizsgából, illetve jelentkezési lapjukat indokolt esetben továbbítottuk OSzK Könyvtárosképző Szaktanfolyamának. Ilyen módon 1972 szept. 25-én 34 olyan jelentkezőt felvételi vizsgáztattunk, aki orvosi könyvtárosi vagy dokumentációs munkakörben dolgozik, vagy beiskolázását a munkáltató káder-politikai szempontjai indokolttá tették. Az így megszűrt jelentkezők mindegyike megfelelt a felvételi vizsgán, ahol az eddigi gyakorlattól eltérően szöveg fordítás helyett teszt-lapos feladatokat alkalmaztunk. Három nyelvvizsgával rendelkező személynek nem kellett felvételi vizsgát tennie.

I. félévi vizsgák

Az I. félév folyamán 34 fő tanult és vizsgázott tanfolyamunkon. Közülük 12 hallgatónak volt egy tárgyból /orvosi terminológia vagy gépirás/ vizsga-kedvezménye. Három hallgató kitűnően zárta a félévet, öt jeles rendűen, 17 jó eredménnyel, öt közepessel, három hallgató pedig egy-egy tárgyból utóvizsgára kényszerült. Az évfolyam átlag: 4,0

A II. félévtől 2 csoportban tanulnak tovább.

V. félévi vizsgák

A V. félévi vizsgákon 22 fő vett részt, halasztást kapott 3 hallgató, 1 pedig lemorzsolódott. A vizsgázók közül ketten végeztek kitűnően, öten jelesen, kilencen jó rendűen, ketten közepesen, két hallgató bukott egy-egy tárgyból, egy pedig két tárgyból tett eredménytelen vizsgát.

Az orosz csoportnál a tanulmányi átlag 4,2.

Az angol csoportnál a tanulmányi átlag 3,9.

Az V. félévet sikeresen záró hallgatók márciusban képesítő vizsgát tesznek.

/G. E./

XX

Abstracts of the papers in the present number

XX

On October 12, 1972 the Hungarian Medical Library and Center for Documentation and the Medical Library of the County Hospital of Eger organized an extension training. Following paper have been read:

István CSAPO

the director of the County Hospital reported in his opening address on the actual state of the hospital. The increased number of beds involves new and important therapeutic and scientific activities. In this connection the part of the medical Library of the County Hospital has been discussed.

Maria SZEPESI:

Teaching, education and self-education, and
the climate of research work

The paper dealt with the establishment of the climate of research work, the introduction of young researchers, the personality of the researcher on the basis of the work of Ramon y Cajal - A guide to Research - as well as some other works on the organization and technic of intellectual activity.

Antal HARASZTI

Some problems of medical documentation

The paper reports on a personal documentation method. The autopsy data are processed on marginal punched cards, the biopsy data on card catalogue, reprints and abstracts in a filing cabinet. Arrangement is identical in all three systems: 1. Circulatory diseases. 2. Degeneration, congenital defects. 3. Inflammation. 4. Tumours.

On the marginal punch cards four punched holes are used for each of the organs.

Eva EBERGÉNYI

The Medical Library of the County
Hospital and its network

A general review of the medical library of the County Hospital and its network libraries has been presented. The actual state, the holdings, services, and the quartering of the libraries were discussed. The report revealed an active network-organization and an excellent co-operation between the libraries.

Éva KORSÓS

The services of the Medical Library
of the County Hospital

The report dealt with both the classic library work and information. - The catalogue is arranged by authors, in classified order, under subject headings, and a catalogue of continuations. Special

collections: the collection of translations filed in the order of the special structure of the Hungarian medical system, the collection of microfilms and photocopies. An arrangement in the order of the original sources facilitates retrieval. Activities of the library, i.e. interlibrary loans /in 1972 120 items were borrowed and 170 items were lent to the library/, information retrieval and translation activity, were reviewed.

Zsuzsanna BAR-POLLÁK - Ildikó CSOBAY

Selective abstracting service, 1971

From the 1263 questionnaires sent to the subscribers of the selective abstracting service 186 answers were sent back. The analysis of the answers was based on the comparison with the records. Marginal punched cards were used for the evaluation. Answers with text were evaluated separately. It could be concluded that, in general, the mentioned incompleteness of the content was mostly due to the extension of the conception. In respect of some of the topics a better proportion between the theoretic communications and the reports of the practice was required. The demand was greatest for the following two topics: mass screening tests and non-specific diseases of the respiratory tract.

РЕФЕРАТЫ СТАТЕЙ НАСТОЯЩЕГО НОМЕРА

Центральная Библиотека и Институт Информации Медицинских Наук и Медицинская Библиотека Областной Больницы обл. Хевеш устроили день усовершенствования 12-го октября 1972 г. в г. Эгер, где были прослушаны следующие доклады:

Иштван ЧАПО, директор Областной Больницы, вступительными словами излагал положение Областной Больницы, предусмотренные лечебные и научные задачи касательно увеличения числа коек и в связи с этим значение медицинской библиотеки Областной Больницы в научной деятельности Больницы и области.

Мария СЕПЕШИ:

Об обучении, подготовке кадров, само-
образовании, атмосфере научно-
исследовательской работы

Доклад в основном занимался вопросами создания соответствующей атмосферы научных исследований, введения молодых исследователей в работу, личности исследователя, на основании работы Ramon у Cajal: "Руководство к научным исследованиям" и других работ, за-

нимающихся организацией и техникой проведения работы.

Антал ХАРАСТИ

**Некоторые вопросы медицинской
документации**

Автор сообщил об индивидуальном методе документации, заключающемся в том, что пато-анатомические данные разрабатывает на перфокартах /краевые перфокарты/, данные биопсий — методом карточного каталога, а оттиски и рефераты — в папках. Он применяет аналогичные классификации при всех трех системах, а именно: 1. расстройства кровообращения, 2. дегенеративные изменения, пороки развития, 3. воспаления, 4. опухоли.

Указанная классификация осуществляется на перфокартах так, что для каждого органа использует по 4 места обозначений.

Эва ЭБЕРГЕНЬИ

**Медицинская библиотека Областной
Больницы и ее библиотечная сеть**

Автор говорит об истории медицинской библиотеки больницы г. Эгер и ее библиотечной

сети. Кроме того информирует о настоящем положении, о книжном фонде, обслуживаниях, размещении медицинских библиотек обл. Хевеш. Доклад и до сих пор приобретенный опыт показывают, что благодаря активной сетевой-организационной работы библиотеки Областной Больницы обл. Хевеш взаимодействие между библиотеками оказывается отличным.

Эва КОРШОШ

Обслуживания медицинской библиотеки
Областной Больницы

Автор рассматривает обслуживания, связанные с раскрытием и "классические" обслуживания.

Библиотека раскрывает книги в алфавитном, специальном, предметном и серийном каталогах.

Специальные комплекты : архив переводов, раскрытый в расширенной "30-ой рубрикации", сбор микрофильмов и фотокопий, которые раскрываются на основании данных оригинальных журналов.

Автор излагает показатели межбиблиотечного абонемента /в 1972 году выслали 120 и получили

